

SLUŽBENE NOVINE

London, utorak 19 avgusta 1941 god.

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Broj 1

SLUŽBENI DEO

PROKLAMACIJA NJEGOVOG VELICANSTVA KRALJA

SRBI, HRVATI I SLOVENCII!

U ovom teškom trenutku za naš narod, odlučio sam da uzmem u Svoje ruke Kraljevsku vlast.

Namesnici, koji su razumeli opravdanost Mojih pobuda odmah su sami podneli ostavke.

Moja verna vojska i mornarica stavila Mi se odmah na raspoloženje i već izvršava Moja naredjenja.

Pozivam sve Srbe, Hrvate i Slovence da se okupe oko Prestola. To je najsigurniji način da se u ovim teškim prilikama održi red unutra i mir spolja.

Mandat za sastav Vlade poverio sam armiskom djeneralu Dušanu T. Simoviću.

S verom u Boga i u budućnost Jugoslavije, pozivam sve građane i sve vlasti u zemlji na vršenje svojih dužnosti prema Kralju i Otadžbini.

P E T A R, s.r.

27.III 1941.

u Beogradu

OSTAVKA KRALJEVSKIH NAMESNIKA VASE VELICANSTVO,

Shvatajući opravdanost Vaših pobuda, da u ovim teškim trenucima po naš narod, uzmete Kraljevsku vlast u svoje ruke, Kraljevski namesnici stavljaju Vam svoje položaje na raspoloženje.

27.III 1941.

u Beogradu

Pavle, s.r.

R. Stanković, s.r.

Dr. Perović, s.r.

SASTAV NOVE VLADE

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Uvažavajući ostavku, koju su podneli:

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar unutrašnjih poslova Cvetković J. Dragiša,

Potpredsednik Ministarskog saveta Maček Dr. Vladko,

Ministar bez portfelja Kulovec Dr. Fran,

Ministar vojske i mornarice, Naš Počasni adjutant, armiski djeneral Pešić Petar,

Ministar prosvete Krek Dr. Miho,

Ministar šuma i rudnika Kulenović Dr. Džafer,

Ministar saobraćaja Bešlić inž. Nikola,

Ministar inostranih poslova Cincar-Marković Dr. Aleksandar,

Ministar bez portfelja Smoljan Dr. Bariša,

Ministar finansija Šutej Dr. Juraj,

Ministar trgovine i industrije Andres Dr. Ivan,

Ministar pošta, telegrafa i telefona Torbar Dr. Josip,

Ministar pravde Konstantinović Dr. Milan,

Ministar fizičkog vaspitanja naroda Pantić Dušan,

Ministar gradjevina Vulović inž. Danilo,

Ministar snabdevanja i ishrane Protić Milan,

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ikonić Dr. Dragomir,

Ministar poljoprivrede Nikitović Dr. Časlav.—razrešavamo ih od dužnosti i stavljamo na raspoloženje, a

POSTAVLJAMO:

Za Predsednika Ministarskog saveta Simovića T. Dušana, armiskog djenerala,

za Potpredsednika Ministarskog saveta Mačeka Dr. Vladka, Potpredsednika Ministarskog saveta na raspoloženju,

za Potpredsednika Ministarskog saveta Jovanovića Slobodana, profesora univerziteta,

za Ministra saobraćaja Jevtića Bogoljuba, Predsednika Ministarskog saveta u penziji,

za Ministra gradjevina Kuloveca Dr. Frana, ministra na raspoloženju,

za Ministra inostranih poslova Ninčića Dr. Momčila, ministra u penziji,

za Ministra prosvete Trifunovića Miloša, ministra u penziji,

za Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja Grola Milana, ministra u penziji,

za Ministra bez portfelja Kreka Dr. Miha, ministra na raspoloženju,

za Ministra šuma i rudnika Kulenovića Dr. Džafera, ministra na raspoloženju,

za Ministra bez portfelja Smoljana Dr. Barišu, ministra na raspoloženju,

za Ministra finansija Šuteja Dr. Juraja, ministra na raspoloženju,

za Ministra trgovine i industrije Andresa Dr. Ivana, ministra na raspoloženju,

za Ministra pošta, telegrafa i telefona Torbara Dr. Josipa, ministra na raspoloženju,

za Ministra unutrašnjih poslova Budisavljevića Dr. Srdjana, ministra na raspoloženju,

za Ministra poljoprivrede Čubrilovića Dr. Branka, ministra na raspoloženju,

za Ministra bez portfelja Gavrilovića Dr. Milana, opunomoćenog ministra u Moskvi,

za Ministra vojske i mornarice i zastupnika Ministra fizičkog vaspitanja naroda Ilića Bogoljuba, armiskog djenerala,

za Ministra bez portfelja Banjanina Dr. Jovana, advokata,

za Ministra bez portfelja Dakovića Marka, advokata,

za Ministra snabdevanja i ishrane Kosanovića Dr. Savu, senatora,

za Ministra pravde Markovića Dr. Božidara, profesora univerziteta.

Naš Predsednik Ministarskog saveta neka izvrši ovaj ukaz.

K.Br.3749

27 marta 1941 godine

Beograd

P E T A R, s.r.

Pretsednik Ministarskog saveta,

Armiski Djeneral,

D. T. Simović, s.r.

PROKLAMACIJA NJEGOVOG VELICANSTVA KRALJA

Narode srpski, hrvatski i Slovenački!

Tebi, koji nikom zlo činio nisi, niti ga snovao, nametnuta je borba za opstanak.

U ratnom metežu, koji je došao do tvojih granica, ti si se trudio da ostaneš po strani, jer ništa nisi tražio do život u miru, slobodi i nezavisnosti.

I Kraljevska vlada sve je činila da se taj tvoj mir očuva. Neprijatelj međutim nije hteo mir i saradnju s tobom nego tvoje pokorenje, a po načinu na koji je izvršio mučki prepad, jasno je da on hoće tvoje uništenje. Nagnan, da krvlju braniš svoju slobodu, ti ćeš je braniti kako si je uvek branio.

Kraljevska vlada koja nije prenebregla nijednu meru

za odbranu zemlje, bdeće zajedno sa narodom, da se svuda, sa najvećim pregnućem, učini sve najbolje što se može u toj borbi koja nam je nametnuta.

Da spokojno gledamo u budućnost sa nadom u Boga i njegovu pravdu, pouzdanje nam daje sloga sa kojom Srbi, Hrvati i Slovenci polaze u ovu borbu, svesni da se radi o njihovoj sudbini jednoj i nedeljivoj.

Snage široke zajednice slobodarskih naroda, koji u ovom času s nama zajedno brane ugroženo čovečanstvo, moraju pobediti.

S tom verom napred do pobeđe!

6 aprila 1941 godine
u Beogradu

P E T A R, s.r.

PROKLAMACIJA NJEGOVOG VELIČANSTVA KRALJA

Mome Dragom Narodu!

Uzimajući vlast u svoje ruke jednog trenutka, kad je red unutra bio ugržen. Ja sam pozvao sve Srbe, Hrvate i Slovence da se okupe oko Prestola. Oni su se jednodušno odazvali Mom pozivu, i Ja sam se nadao da ću narodnom slogom unutra moći sačuvati i mir spolja.

Moja nadanja, na žalost, nisu se ispunila. Iako su prijateljski odnosi između Jugoslavije i Nemačke bili utvrđeni skorašnjim ugovorima, Nemačka je bez povoda i sasvim iznenada napala našu zemlju. Pri tome ona je manje štedela neboraćko stanovništvo nego što je to činila u slučaju onih država, s kojima se nalazila u davnašnjem neprijateljstvu.

Naš narod nije naučio da odmah podleže napadu, i Ja sam morao primiti borbu s Nemačkom, ma koliko ta borba bila neravna. Ja zahvaljujem Mojoj vojsci, vazduhoplovstvu i mornarici, koji su svoju tešku dužnost vršili do kraja. Zahvaljujem neboraćkom stanovništvu, a u prvom redu stanovništvu mučeničkog i junačkog Beograda, koje je svoju sudbinu hrabro podnosilo. Zahvaljujem svima Srbima, Hrvatima i Slovincima, koji su u ovoj narodnoj opasnosti razumeli da im je Jugoslavija najbolje jemstvo slobode. Neprijatelj je istina uspeo da lažnim vestima i još lažnijim obećanjima zavede jedan deo Hrvata, ali pravi predstavnici hrvatskog naroda ostali su verni Jugoslaviji. Primoran da pred nadmoćnim neprijateljem napustim nacionalno zemljište, Ja ne mislim prekidati borbu. Čast zastave spasena je, ali nacionalna sloboda je u opasnosti.

Ja pozivam Moj dragi narod da ne klone pod udarima sudbine i da sačuva veru u budućnost. Sledeći primeru Mojih velikih predaka, Ja ću do poslednjeg daha držati visoko zastavu Jugoslavije. Uveren da će Bog braniti našu pravednu stvar, Ja kličem:

Živela Jugoslavija i njena sloboda!

P E T A R, s.r.

16 aprila 1941 godine
u Atini

DEKLARACIJA KRALJEVSKE JUGOSLOVENSKE VLADE OD 4 MAJA 1941 G.

Dovedeni na upravu zemlje poverenjem Njegovog Veličanstva Kralja i podržani jednodušnim raspoloženjem naroda mi smo imali pred očima dvojaki zadatak: održati red u zemlji i sačuvati mir spolja.

Radi održanja reda u zemlji starali smo se, da izmenimo dotadašnji način uprave i ublažimo nezadovoljstvo u narodu. Sve prve mere u tom cilju bile su preduzete od strane Kraljevske vlade. U sporazumu od 26 avgusta nije menjano ništa već su za njegovo izvršenje donešene i potrebne nove uredbe. Ulazak g. Dr. Mačeka i njegovih saradnika u vladu značio je najbolju garantiju, da je sporazum jedan od temelja državne politike.

Kad je 6 aprila o.g. izvršen ničim neizazvan, krajnje bezobziran napad na nas od strane Nemačke, bombardovanjem Beograda i ubijanjem u masi stanovništva prestonice sve stranke bez razlike, u odlučnoj saglasnosti sa Kraljevskom vladom koju su podržavale, bile su ujedinjene u shvatanju, da se nametnuti rat vodi

u odbranu narodne nezavisnosti. U svima društvenim redovima osećala se gotovost na sve žrtve u borbi za nacionalnu slobodu. Neprijateljska propaganda nije nigde uspeła da pokvari to opšte dobro raspoloženje.

Ta propaganda nastojala je u prvom redu da poseje razdor između Hrvata i Srba i otudji nas jedne od drugih. Naročito sada ona hoće da iskoristi u tu svrhu okupaciju hrvatskih krajeva. Pod zaštitom tudjinske okupatorske vojske proglasili su agenti tih tudjinaca neku tobožnju nezavisnu Hrvatsku. Celi hrvatski narod, međutim, zna, da to nije nikakva nezavisna Hrvatska, nego tudjinska kolonija najgore vrste. Radi toga i on i njegovo legalno pretstavništvo, koje je zastupljeno u Kraljevskoj vladi, odbijaju ovaj providan tudjinski manevar.

U spoljašnjoj politici mi smo nastojali da očuvamo mir. Težili smo otkloniti, uz krajnje napore, sve strahote i pustoši rata od našeg naroda, koji je sve žrtve dao za svoje oslobodjenje i ništa tudje nije hteo. Držali smo, da ćemo mir najbolje sačuvati, ako se budemo držali politike strogog ispunjenja primljenih međunarodnih obaveza i korektne neutralnosti. Trojni pakt, po dogadjajima koji su mu sledili u Rumuniji i Bugarskoj, uneo je duboku uznemirenost u dušu našeg naroda. Držanje Nemačke, naročito posle izvršene promene u državnoj upravi Kraljevine Jugoslavije od 27 marta o.g., bilo je tako preteće, kao da nam osporava pravo da naša unutrašnja pitanja rešavamo po svojoj volji i kao da i samo postojanje naše državne nezavisnosti smatra protivno njenim ciljevima na Balkanu. I pored svega toga, uvidjajući jasno potrebu najboljih odnosa i ekonomskih veza sa Nemačkom, Kraljevska vlada je naročito nastojala da uveri Nemačku u svoju miroljubivu korektnost i lojalnost. Jednovremeno sa tim Kraljevska vlada se trudila, da i naš opšti međunarodni položaj učvrsti. U tom cilju je zaključila ugovor o prijateljstvu sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika. Takav ugovor odgovarao je željama narodnim, a nije bio niukoliko u protivnosti sa postojećim našim međunarodnim obavezama.

Nadahnuti najboljom voljom za održanje mira i prijateljskih odnosa sa susedima, Kraljevska vlada je bila još u toku razgovora sa Silama osovine, kada se bez ikakvog povoda, neizazvano, izvršen strahovito bezobzirni nemački napad od 6 aprila tg., kome nije prethodila nikakva zvanična pretstavka Nemačke, ni ultimatum ni objava rata. Ovom mučkom napadu usledili su neposredno napadi njenih saveznika: Italije, Bugarske i Madjarske, sa kojima je Kraljevina Jugoslavijaa imala u važnosti ugovore o prijateljstvu i nenapadanju.

Sa ovako mučkom bezobzironšću izvršeni rapad od strane Nemačke i njenih saveznika na Jugoslaviju, na njenu nezavisnost i njeno postojanje, teško je potresao sav narod i učvrstio ga u uverenju da je sva lažna politika prijateljstva Sila osovine, kao i Trojni pakt, bila po već prethodno izradjenom planu samo priprema za okružavanje, okupaciju i rasparčavanje naše zemlje i uništenje nacionalne slobode Srba, Hrvata i Slovenaca.

Verolomna Nemačka s njenim saveznicima nametnula nam je rat, a mi smo po samom toku dogadjaja, u sukobu dve nepomirljive težnje—težnje osvajačkih Sila osovine i težnje svih Srba, Hrvata i Slovenaca da ostanu slobodni i ujedinjeni—pošli putem časti i slobode, uz stare prijatelje i saveznike, kuda su nas upućivali i naša narodna osećanja i naši narodni interesi. Sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika imali smo već ugovor o prijateljstvu. Pomoć, koju su nam Velika Britanija i Sjedinjene Države Severne Amerike same ponudile, prihvatili smo tim radije, što su nas za te sile vezivale savezničke uspomene iz Svetskog rata i što je na Konferenciji mira 1919 godine njihovo zauzimanje i prijateljstvo bilo od presudnog značaja za stvaranje Kraljevine Jugoslavije.

Sa mučkim bombardovanjem Beograda i ubijanjem u masi njegovog stanovništva 6 aprila u rano jutro ove godine, počele su vojne operacije nemačkim napadom iz

Bugarske na našu istočnu granicu. Iako je moral naših trupa, koje smo tada mogli imati na granici, bio izvanredan, došla je odmah do izražaja u prepadu velika nadmoćnost neprijatelja u aviaciji i bornim kolima. Napadi su bili strahovito krvavi i tako žestoki da se prodori i brojem i snagom nadmoćnijih mehanizovanih i oklopnih jedinica neprijateljske vojske nisu mogli sprečiti tankim redovima naše rasporedjene odbrane na granici. Pod silinom tih prodornih napada nadmoćnog neprijatelja i pogrešaka u predvidjanju prethodne naše vojne uprave, naša Vrhovna komanda nije mogla izvršiti ni punu mobilizaciju naše vojske ni njenu koncentraciju radi organizovanja uspešne odbrane. Za nekoliko dana, i pored ogromnog požrtvovanja i junaštva naše vojske, naše komunikacije bile su pokidane i pozadina sve naše vojne sile ugrožena. Naš ratni napor bio je slomljen pre, no što je mogao biti organizovan, a visoki moral naših trupa samo je povećavao naše žrtve. Plan naše Vrhovne komande nije mogao biti izvršen; prevelika nadmoćnost neprijatelja i u broju i naročito u najsavršenijim tehničkim orudjima, omela ga je da bude uspešan u zadržavanju neprijateljskog nadiranja do dolaska savezničke pomoći.

Usled takvog stanja stvari Njegovo Veličanstvo Kralj i Vlada, sa jednim delom vojske, ratne mornarice i vazduhoplovstva, bili su prinudjeni napustiti nacionalnu teritoriju da bi sačuvali suverenitet naše države i nastavili, potpomognuti našim saveznicima, pod povoljnijim okolnostima, borbu do potpunog uspeha.

Mi smo vojnički podlegli u ovoj neravnoj borbi, koju nam je neprijatelj nametnuo, ali je žrtva našeg naroda sveta i uzorita, kao što je njegova duša čista i spasena. Čast i naša nacionalna budućnost su spaseni. Naša vera u uspeh naše mučne i velike borbe je nepokolebljiva. Nismo uspeli uštediti našoj zemlji užase neželjenog rata i patnje mučne okupacije. Ali u ovoj velikoj svetskoj borbi, koja se sve više širi i u koju ulaze i najmiroljubivije države, mi smo sa ponosom ponovo na strani starih saveznika i prijatelja naše države, naše slobode i naše nezavisnosti. Velika Britanija, Sjedinjene Države Severne Amerike i Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika priznaju i malim narodima i državama pravo na život i ne smatraju ih kao životni prostor velikih sila. Ratni cilj naših saveznika je, stvoriti takav međunarodni poredak u kome bi pravo i moral bili jači od nasilja i u kome će vladati uzvišena načela slobode i nezavisnosti naroda i poštovanje ljudske ličnosti. To su ideali, za koje Srbi, Hrvati i Slovenci nikad nisu žalili žrtve i nikad nisu prestajali da se bore. To je bio sveti cilj njihove vekovne borbe za nacionalno oslobodjenje i ujedinjenje, kao i za slobodu svih balkanskih naroda. Uzimajući učešća u ovoj velikoj borbi, koja se danas vodi na velikoj svetskoj pozornici, mi odlučno nastavljamo borbu do vaspostavljanja teritorijalnog integriteta, nezavisnosti naše države i pune slobode svih Srba, Hrvata i Slovenaca.

S Božjom pomoći svi Srbi, Hrvati i Slovenci slediće odano i neumorno u toj borbi svoga Kralja u Njegovim velikim nastojanjima do pobeđe.

Pretsednik Ministarskog Saveta,
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

Zast. Potpretsednika
Ministarskog Saveta,
Dr. Juraj Krnjević s.r.

Potpretsednik Ministarskog Saveta,
Slobodan Jovanović s.r.

Ministar saobraćaja,
B. D. Jevtić s.r.

Ministar inostranih poslova,
Mom. Ninčić s.r.

Ministar prosvete,
M. Trifunović s.r.

Ministar socijalne politike,
Milan Grol s.r.

Ministar gradjevina,
Dr. Krek s.r.
Ministar bez portfelja,
F. Snoj s.r.
Ministar finansija,
Dr. J. Šutej s.r.
Ministar unutrašnjih poslova,
S. Budisavljević s.r.
Ministar poljoprivrede,
Dr. Br. Čubrilović s.r.
Ministar vojske i mornarice i
zastupnik Ministra za fizičko
vaspitanje naroda,
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.
Ministar bez portfelja,
Jov. Banjanin s.r.
Ministar za ishranu i snabdevanje,
Sava N. Kosanović s.r.
Ministar pravde,
Dr. B. Marković s.r.

IZMENA USTAVA

M I

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta, a po saslušanju Ministarskog saveta, na osnovi člana 116 Ustava, rešili smo i rešavamo:

Član 38 Ustava menja se i glasi:

Kraljevski dom sačinjavaju: Kraljica, supruga Kraljeva; njegovi živi pretci i njegovi potomci u pravoj liniji sa suprugama i potomcima; mladja braća Kraljeva i njihovi potomci sa njihovim suprugama; sestre vladajućeg Kralja, kao i svi ženski potomci do njihove udaje.

Titule "Veličanstva" i "Kraljevskog Visočanstva" mogu nositi samo pomenuti članovi Kraljevskog doma.

Odnosi i rang članova Kraljevskog doma uređuju se se pravilnikom koji propisuje Kralj.

Pret. Br. 1011.—

17 maja 1941
u Jerusalimu.

P E T A R s.r.

Pretsednik Ministarskog saveta,
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

Zast. Potpretsednika Ministarskog saveta,
Dr. Juraj Krnjević s.r.

Potpretsednik Ministarskog saveta,
Slobodan Jovanović s.r.

Ministar saobraćaja,
B. D. Jevtić s.r.

Ministar inostranih poslova,
Dr. Mom. Ninčić s.r.

Ministar prosvete,
M. Trifunović s.r.

Ministar socijalne politike i
narodnog zdravlja,
Milan Grol s.r.

Ministar gradjevina,
Dr. Krek s.r.

Ministar bez portfelja,
F. Snoj s.r.

Ministar finansija,
Dr. J. Šutej s.r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Srdjan Budisavljević s.r.

Ministar poljoprivrede,
Dr. Br. Čubrilović s.r.

Ministar vojske i mornarice i
zastupnik Ministra za fizičko
vaspitanje naroda,
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

Ministar bez portfelja,
Jov. Banjanin s.r.
Ministar pravde,
Dr. Bož. Marković s.r.
Ministar za ishranu i snabdevanje,
Sava N. Kosanović s.r.

Ministar vojske i mornarice i
zastupnik Ministra za fizičko
vaspitanje naroda,
Armiski djeneral,
Bogoljub Ilić s.r.
Ministar bez portfelja,
Dr. Jovan Banjanin s.r.
Ministar za ishranu i snabdevanje,
Sava Kosanović s.r.
Ministar pravde,
Dr. Božidar Marković s.r.

ZAKON O DRŽAVLJANSTVU

Ministarstvo unutrašnjih
Poslova
Kraljevine Jugoslavije
Br. 1

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra unutrašnjih poslova, a po saslušanju našeg Ministarskog saveta rešili smo i rešavamo da se na osnovu Uredbe o izmenama postojećih propisa i donošenju novih od 16 septembra 1939 godine propiše sledeća Uredba sa zakonskom snagom:

Čl. 1.

Svaki Srbin, Hrvat i Slovenac, stranog državljanstva, koji kao državljanin neprijateljskih zemalja dragovoljno stupi u vojnu silu Kraljevine Jugoslavije i položi zakletvu vernosti Kralju, stiče samim tim jugoslovensko državljanstvo.

Čl. 2

Na ovakve dobrovoljce protežu se svi propisi Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice, o ratnim invalidima, kao i svi propisi Zakona o dobrovoljcima.

Čl. 3

Pitanje opštinske pripadnosti državljanina, koji je stekao državljanstvo na način predviđen u čl. 1 ove Uredbe, rešiće se posebnom uredbom Ministra unutrašnjih poslova odnosno Bana Banovine Hrvatske.

Čl. 4

O stečenom državljanstvu izdaje uverenje Ministar unutrašnjih poslova, odnosno Ban Banovine Hrvatske, na osnovu izveštaja Ministra vojske i mornarice o stupanju u vojnu silu.

Čl. 5

Ova Uredba stupa na snagu sa danom potpisa.
Jerusalim, 26 maja 1941 godine.
Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Srdjan Budisavljević s.r.

Pretsednik Ministarskog saveta,
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

Zast. Potpredsednika Ministarskog saveta,
Dr. Juraj Krnjević s.r.

Potpredsednik Ministarskog saveta,
Slobodan Jovanović s.r.

Ministar saobraćaja,
Boško Jevtić s.r.

Ministar inostranih poslova,
Momčilo Ninčić s.r.

Ministar prosvete,
Miloš Trifunović s.r.

Ministar socijalne politike,
Milan Grol s.r.

Ministar gradjevina,
Dr. Miho Krek s.r.

Ministar bez portfelja,
Franc Snoj s.r.

Ministar finansija,
Dr. Juraj Šutej s.r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Srdjan Budisavljević s.r.

Ministar poljoprivrede,
Dr. Branko Čubrilović s.r.

UKAZI

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Uvažavajući ostavku koju nam je podneo naš Ministar trgovine i industrije Ivan Dr. A. ANDRES, razrešavamo ga dužnosti i stavljamo ga na raspoloženje, a

POSTAVLJAMO:

Za Našeg Ministra trgovine i industrije Smoljana Dr. Barišu Ministra bez portfelja.

Pretsednik Ministarskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.

Prot. Br. 1004
10 aprila 1941 god.

PETAR s.r.

Han Pijesak

Pretsednik Ministarskog saveta
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

na predlog Našeg Pretsednika Ministarskog saveta
POSTAVLJAMO:

Za Našeg Ministra gradjevina KREKA Dr. A. Miha, Ministra bez portfelja;

Za Naše Ministre bez portfelja SNOJA Franca, Ministra na raspoloženju i KRNJEVIĆA Dr. Juraja, advokata iz Zagreba.

Pretsednik Ministraskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.

Br. 1005

10 aprila 1941

Han Pijesak

PETAR s.r.

Pretsednik Ministarskog saveta
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

na predlog Našeg Pretsednika Ministarskog saveta
REŠAVAMO:

da se Naši Ministri:

Dr. Vlatko MAČEK, Potpredsednik Ministarskog saveta,

Dr. Džafer KULENOVIĆ, Ministar šuma i ruda,

Dr. Bariša SMOLJAN, Ministar trgovine i industrije,

Dr. Josip TORBAR, Ministar pošta, telegrafa i telefona stave na raspoloženje.

Naš Pretsednik Ministarskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.

Broj 1002

17 aprila 1941 godine

Atina

PETAR s.r.

Pretsednik Ministarskog saveta
Armiski djeneral,
D. T. Simović s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i REŠAVAMO da se:

g.Miloje Smiljanić, Pomoćnik Ministra inostranih poslova II-2 grupe postavi za Kraljevskog poslanika iste grupe i stepena u Kairu;

g.Vladimir Milanović, Kraljevski poslanik II-2 grupe Kraljevskog poslanstva u Sofiji za Pomoćnika Ministra inostranih poslova iste grupe i stepena;

g.Ivo De Djuli, generalni konzul II-2 grupe Kraljevskog generalnog konzulata u Jerusalimu za Kraljevskog poslanika iste grupe i stepena u Lisabonu;

g.Djuro Kolombatović, savetnik III- grupe, otpravnik poslova Kraljevskog poslanstva u Santiagu del Čile, za Kraljevskog poslanika II-2 grupe u Santiagu del Čile.

Neka naš Ministar inostranih poslova izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov.Br. 733

Jerusalim, 3 maja 1941 godine

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo: da se g.Dr. Aleksandar Vukčević, Izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar u Grčkoj, I grupe stavi u stanje pokoja sa penzijom koja mu pripada po godinama službe.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov.br.189

7 maja 1941 god.

Jerusalim

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se Dr. Dragoslav Protić, savetnik IV grupe 2 stepena Kraljevskog poslanstva u Atini premesti za savetnika iste grupe i stepena Kraljevskog poslanstva u Kairu.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

pov.br.190

7 maja 1941 godine

Jerusalim

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreši dužnosti vojnog izaslanika u Bugarskoj djeneralštabni pukovnik PUTNIK R. DIMITRIJE, i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

Adj.Br.50

12 maja 1941 godine

Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice

Armiski djeneral,

Bogoljub S. Ilić s.r.

P E T A R, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

da se razreši dužnosti vojnog izaslanika u Madjarskoj djeneralštabni pukovnik ŽUPANČIĆ S. ZVONIMIR i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

P E T A R, s.r.

Adj.Br.51

12 maja 1941 godine

Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice

Armiski djeneral,

Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g.Svetozar Rašić, dosada izvanredni poslanik i punomoćni ministar II položajne grupe 2 stepena u Budim-Pešti imenuje za poslanika i punomoćnog ministra iste grupe i stepena u Grčkoj.

Neka naš Ministar inostranih poslova izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov.br.374

Jerusalim, 15 maja 1941 godine

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g.Branko Adžemović, izvanredni poslanik i opunomoćeni ministar II položajne grupe 2 stepena u Kairu, stavi na raspoloženje.

Neka naš Ministar inostranih poslova izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov.br.372

Jerusalim, 16 maja 1941 godine.

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g.Ante Pavelić, sekretar V položajne grupe Kraljevskog poslanstva u Bernu, a na osnovi §104 tač. 9 u vezi §105 zakona o činovnicima, otpusti iz državne službe.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov. br. 371

Jerusalim, 16 maja 1941 god.

Ministar inostranih poslova,

Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g. Vladislav Marković, do sada savetnik četvrte grupe prvog stepena Kraljevskog poslanstva u Moskvi, postavi za savetnika iste grupe i stepena u Kraljevskom poslanstvu u Štokholmu.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov. br. 370
Jerusalim, 16 maja 1941 godine
Ministar inostranih poslova,
Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreši dužnosti vojnog izaslanika u Rumuniji djeneralštabni pukovnik STROPNIK J. FRANCE, i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 119
21 maja 1941 godine
Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreši dužnosti vojnog, pomorskog i vazduhoplovnog izaslanika u S.S.S.R. sa sedištem u Moskvi djeneralštabni pukovnik POPOVIĆ R. ŽARKO, i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 120
21 maja 1941 godine
Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreše dosadašnjih svojih dužnosti vazduhoplovni potpukovnik ŠINTIĆ N. ZLATKO; vazduhoplovni potpukovnik ŠKRIVANIĆ A. GAVRO; pešadiski major RIJAVEC J. JOSIP i djeneralštabni major STANOJLOVIĆ R. BOŠKO i stave na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 175
24 maja 1941 godine
Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreši dužnosti vojnog, pomorskog i vazduhoplovnog izaslanika u Nemačkoj djeneralštabni pukovnik

VAUHNİK M. VLADIMIR i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 176
24 maja 1941 godine
Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

De se razreši dužnosti vojnog, pomorskog i vazduhoplovnog izaslanika u Italiji djeneralštabni brigadni djeneral RANOSVIĆ P. VELIMIR i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 177
24 maja 1941 godine
Jerusalim

Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g. Nikola Knežević, do sada sekretar V grupe Kraljevske diplomatske agencije u Bratislavi, premesti za konsula iste grupe u Kraljevski generalni konsulat u Carigradu.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov. br. 723
Jerusalim, 30 maja 1941 godine
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova a na osnovu saglasnosti našeg Ministarskog saveta Pov. Br. 464 od 23 maja 1941 godine rešili smo i rešavamo da se u Kanadi otvori Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije sa sedištem u Otavi.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov. br. 658
Jerusalim, 30 maja 1941 godine.
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se poručnik engleskog Kraljevskog vazduhoplovstva Dr. WILLIAM P. GRIFFIN odlikuje našim ordenom: "Beli Orao V stepena,"—oslobodjavajući ga plaćanja takse.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

Adj. Br. 235
1 juna 1941 godine
Jerusalim
Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić, s.r.

P E T A R, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se razreši dužnosti vojnog, pomorskog i vazduhoplovnog izaslanika u Vašingtonu djeneralštabni pukovnik BURJA L. MIRKO i stavi na raspoloženje Ministru vojske i mornarice.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 273
3 juna 1941 godine
Jerusalim
Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra vojske i mornarice, rešavamo,—

Da se postavi za vojnog, pomorskog i vazduhoplovnog izaslanika u Vašingtonu djeneralštabni potpukovnik RADOJICIC S. ŽIVOJIN.

Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Adj. Br. 275
3 juna 1941 godine
Jerusalim
Ministar Vojske i Mornarice
Armiski djeneral,
Bogoljub S. Ilić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova, a na osnovu rešenja Ministarskog saveta Pov. br. 730 od 3 maja 1941 godine, rešili smo i rešavamo da se otvore sledeći Kraljevski generalni konsulati: u Sidneju /Australija/; u Bombaju/Indija/ i u Captown-u/Južna Afrička Unija/.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.

P E T A R, s.r.

Pov. br. 731
Jerusalim, 3 juna 1941 godine.
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo: da se postavi za punomoćnog ministra i izvanrednog poslanika II grupe 2 stepena u Sofiji Adžemović Branko, punomoćni ministar i izvanredni poslanik iste grupe i stepena na raspoloženju.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.

Pov. br. 732
Jerusalim, 3 juna 1941 godine.
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

P E T A R, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se g. Rafo Arneri, sekretar V grupe Kraljevskog poslanstva u Moskvi, premesti za sekretara iste grupe Kraljevskog poslanstva u Ankari.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

Pov. br. 627
Jerusalim, 3 juna 1941 godine
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

P E T A R, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i rešavamo da se postave:

U Kraljevskom poslanstvu u Kairu:

Za savetnika IV grupe 2 stepena Sokolović Vladimir, savetnik iste grupe i stepena Kraljevskog poslanstva u Sofiji;

Za sekretara VII grupe Poček Sreten, sekretar iste grupe Kraljevskog poslanstva u Atini; i

Za starešinu kancelarije VI grupe Samardžić Andjeliju, starešinu kancelarije iste grupe Kraljevskog poslanstva u Bukureštu.

U Kraljevskom poslanstvu u Vašingtonu:

Za savetnika IV grupe 1 stepena Nikolića Radoja, šefa kabineta Pretsednika Ministarskog saveta iste grupe i stepena; i

Za sekretara V grupe Jefremovića Spasoja, konsula iste grupe Kraljevskog generalnog konsulata u Solunu.

U Kraljevskom generalnom konsulatu u Jerusalimu:
Za generalnog konsula IV grupe 1 stepena Dragutinovića Dragoša, savetnika iste grupe i stepena Kraljevskog poslanstva u Sofiji;

Za vice-konsula VII grupe Petkovića Dušana, sekretara iste grupe Kraljevskog poslanstva u Sofiji.

U Kraljevskom generalnom konsulatu u Captown-u:

Za generalnog konsula IV grupe 2 stepena Stojana Gavrilovića, savetnika Ministarstva inostranih poslova iste grupe i stepena.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

Pov. br. 734
Jerusalim, 3 juna 1941 god.
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

P E T A R, s.r.

MI

P E T A R II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Na predlog našeg Ministra inostranih poslova rešili smo i

R E Š A V A M O :

da se postave:

Rafo Arneri, sekretar pete položajne grupe Kraljevskog poslanstva u Ankari za sekretara iste položajne grupe Kraljevskog poslanstva u Moskvi;

Borivoje Trpković, vice-konsul sedme položajne grupe Kraljevskog generalnog konsulata u Tirani za sekretara iste položajne grupe Kraljevskog poslanstva u Lisabonu.

Naš Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

Pov. br. 5463

P E T A R, s.r.

London, 4 jula 1941 godine
Ministar inostranih poslova
Dr. M. Ninčić, s.r.

Prema ukazanoj potrebi službe
R e š a v a m :

da se g. Borivoje Pešić, do sada kancelariski pripravnik Kraljevske diplomatske agencije u Bratislavi premesti za kancelariskog pripravnika Kraljevskog generalnog konsulatata u Carigradu.

Pov. br. 640 Ministar inostranih poslova
Jerusalim, 28 maja 1941 g. Dr. M. Ninčić, s.r.

Po ukazanoj potrebi službe

R e š a v a m :

Da se Jovan P. Gačić, protokolista Kraljevskog poslanstva u Bukureštu, premesti za protokolistu iste grupe u Kraljevski generalni konsulat u Carigradu.

Pov. br. 735 Ministar inostranih poslova
Jerusalim, 3 juna 1941 god. Dr. M. Ninčić, s.r.

Na osnovi §99 zakona o činovnicima, postavljam u Kraljevski generalni konsulat u Captown za pisara 8 položajne grupe Gučetić-Goce Sedjana, pisara Kraljevskog konsulatata u Pečuju.

Pov. br. 744 Ministar inostranih poslova
Jerusalim, 3 juna 1941 godine Dr. M. Ninčić, s.r.

Na osnovi §99 i 103 zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine

P O S T A V L J A M :

Obrada Aćimovića, protokolistu iste položajne grupe Kraljevskog generalnog konsulatata u Keptaunu;

Živka Tasića, kancelarijskog činovničkog pripravnika Kraljevskog generalnog konsulatata u Skadru za kancelariskog činovničkog pripravnika Kraljevskog poslanstva u Lisabonu.

Pov. br. 5384 Ministar inostranih poslova
30 jula 1941 Dr. M. Ninčić, s.r.
u Londonu.

NESLUŽBENI DEO

GOVOR NJEGOVOG VELIČANSTVA KRALJA
održan prilikom Njegove posete jugoslovenskim
vazduhoplovcima 15 maja 1941.

Praćen od članova Jugoslovenske vlade, Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II posetio je jedan od logora jugoslovenskih aviatičara "Negde na Srednjem Istoku."

Naši vazduhoplovni oficiri, podoficiri i piloti priredili su Nj. V. Kralju oduševljen doček, iskazujući Mu na dirljiv način rešenost našeg najmladjeg oružja da nastavi borbu do krajnje pobeđe.

Prilikom ove posete, Nj. V. Kralj održao je jugoslovenskim aviatičarima sledeći govor:

Dragi moji junaci,

Čuo sam za vaše junaštvo. Čula je za njega i cela zemlja. Pesma će opevati podvige naših mnogih neznanih junaka, na suvu i na nebu, kad se o tome bude saznala cela istina. Ja i Otadžbina ponosimo se vama.

Moja briga biće i dalje posvećena našem vazduhoplovstvu. Radi naše buduće bezbednosti i radi naše časti, ono mora biti modernije i mnogo jače no što je to dosad bio slučaj.

Uskoro će se, po mojim nastojanjima, pristupiti potrebnim predradnjama za obnovu našeg nacionalnog vazduhoplovstva.

Ostanite junaci i sačuvajte veru u vaskrs i budućnost naše Otadžbine.

Neka nam Bog u tome pomogne.

GOVOR NJEGOVOG VELIČANSTVA KRALJA

28 juna 1941

održan u Londonu preko radia.

Dragi moji Jugosloveni,

Smatram za svoju dužnost da prve svoje reči iz slobodne i moćne Engleske i njene hrabre prestonice

Londona uputim Svome narodu, koji sada toliko pati pod teretom bezobzirnih ugnjetača.

Kao i Kralju Aleksandru, Mome ocu, tako je i Meni sudjeno da posle neprijateljske okupacije nastavim borbu van granica otadžbine. Ali Ja sam vedra nosalomljiva duha, siguran u vaskrsnuće njene slobode i nezavisnosti, kao što je i Moj Otac bio u to siguran pre dvadeset i pet godina, kad se posle albanske Golgote bez predaha počeo spremati za novu borbu.

Naša pravedna stvar, životna snaga našeg naroda i neizmerna moć saveznika stvorili su u Meni nepokolebivu veru da nije daleko dan kada ću se u svoju milu otadžbinu vratiti okružen i podržan vašom ljubavlju i vašom odanošću. Srce i razum Mi kažu da je taj trenutak bliže no što to mnogi misle.

U prošlom ratu, mučenička Srbija borila se za slobodu svog viteškog naroda i ujedinjenje jednokrvne braće, borila se na istoj strani za koju su se borile i Velika Britanija i Amerika i svi narodi koji vole slobodu i poštuju svoju i tuđu nezavisnost. Kao i Moj Otac Kralj Aleksandar tada, tako i Ja danas, sa svima skromnim sredstvima kojima raspolazem, pridružujem se herojskim britanskim trupama.

Uvek sam verovao u konačnu pobeđu britanskog oružja, jer je stvar za koju se Velika Britanija bori pravedna. To Moje uverenje nikad nie bilo jače nego sad, kad sam se lično uverio sa koliko hrabrosti i dostojanstva stanovništvo Londona podnosi opasnosti rata. Nema te neprijateljske sile koja tako veliku moralnu snagu može salomiti.

Treba samo istrajati. U tome pogledu neka nam je primer naših očeva u Svetskom ratu vazda pred očima. I oni su prolazili kroz strašna iskušenja kao i mi sada, pa nisu klonuli. Mi ćemo biti dostojni njih. I mi ćemo sve izdržati, svesni toga da se sadašnjost mora često žrtvovati, da bi se obezbedila bolja, spokojnija i srećnija budućnost.

Ja od sveg srca pozdravljam sve Jugoslovene, ceo Moj mili narod koji sad pati, strašno pati, uveren da će ga vera u nedaleke bolje dane održati. Na današnji Vidovdan setimo se svih onih junaka koji su, od Kosova pa dosad, pali u borbama za slobodu i čast zemlje. Njima neka je slava! Kliknimo svi zajedno iz dubine duše, da živi naša mila Otadžbina Jugoslavija, koja će vaskrsnuti moćnija no što je ikad bila.

IZJAVA NJEGOVOG VELIČANSTVA KRALJA
AGENCIJI

"Associated Press" 2 maja 1941.

Ja se obraćam američkom narodu s izrazima iskrene i duboke zahvalnosti. Ja ne mogu nikada zaboraviti da je Mojoj zemlji u njenim najtežim trenutcima predsednik Ruzvelt izjavio svoje simpatije i obećao svoju potporu. Svima Srbima, Hrvatima i Slovencima služi kao najveće ohrabrenje ta činjenica da se u Sjedinjenim Državama čeni borba, koju Jugoslavija, radi svoje slobode, vodi s daleko nadmoćnim protivnikom, i što se tu uvidja da Jugoslavija braneći svoju slobodu, brani i slobodu celog Balkana i njegov razvitak na demokratskoj osnovi.

Stojeći verno uz Sjedinjene Države, koje su zajedno sa Britanskom Carevinom proklamovale prava malih i srednjih država na život i slobodu, Ja se nadam da će pravedna stvar, koju Sjedinjene Države zastupaju, pobediti Božjom pomoću, i da će ta pobeđa doneti i Jugoslaviji vaspostavljanje njene slobode i njene teritorijalne celokupnosti.

IZJAVA NJEGOVOG VELIČANSTVA KRALJA
data 15 maja 1941 specijalnom dopisniku agencije

"Reuters" g. Melceru

Moj narod i Ja imali smo samo jednu želju: da živimo u miru i dostojanstvu, pridržavajući se stroge neutralnosti.

Pri svem tom, Jugoslavija je postala žrtvom iznenadnog napada od strane neprijatelja koji je raspolagao ogromnom nadmoćnošću u avionima i bornim kolima, ali koji nam nije bio ravan po hrabrosti.

U toj borbi koja je bila kratka koliko i neravna, mi smo podlegli, ali smo očuvali svoju nacionalnu čast.

Doba teških iskušenja počinje za Moj mili narod. Još jednom će on imati da se popne na svoju Golgotu. Ali će izdržati.

Već sad hoću da kažem glasno da Me svi čuju: Neka svi naši današnji protivnici dobro paze da se u postupanju sa Mojim narodom ne ogreše o dužna pravila čovečnosti, jer ćemo primeniti zakon odmazde. I svako ogrešenje unutra u zemlji, o nacionalne interese i o čovečnost biće po Mome povratku nemilosrdno kažnjeno.

Sve tešnja solidarnost združice u patnji Srbe, Hrvate i Slovence i načiniće od njih jednu celinu nerazdruživiju no ikad pre. Neprijatelj neće uspeti da ih razjedini.

Izvesne dužnosti nameću se i svima Srbima, Hrvatima i Slovencima koji nisu pod neprijateljskim jarmom. Siguran sam da se oni neće o njih oglušiti. Moja vlada,—sastavljena od legitimnih predstavnika Srba, Hrvata i Slovenaca—biće na visini istoriskog zadatka koji treba da izvrši. Ona računa na potporu svih Jugoslovena koji žive u tudjini.

Pobeda, koja će nesumnjivo doći, biće postignuta samo po cenu jednog kolektivnog i istrajnog svakodnevnog napora.

Imam izvesnost da će Moja zemlja dočekati slavnu budućnost. Moj narod, tako veliki u svojoj prošlosti, preživeće hrabro i ove dane iskušenja i poći putem poleta u jednoj novoj Jugoslaviji čiji će integritet i nezavisnost biti obezbeđeni za navek.

IZJAVA PRETSEDNIKA KRALJEVSKE VLADE

27 marta 1941 u Beogradu.

U ozbiljnim danima narod Jugoslavije osetio se onespokojen načinom na koji su vodjeni javni poslovi. Nepoverenje prema takvom stanju stvari poslednjih dana manifestovalo se tolikom silinom, da je pretilo javnom poretku. Pod pritiskom toga onespokojenog javnog mišljenja došlo je do današnje promene.

Za tu uznemirenost nema više razloga od trenutka kada je Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II uzeo vlast i obrazovao vladu Narodne Sloge, kao izraz raspoloženja naroda Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog.

U ime vlade, kojoj sam na čelu, danas kao prvu reč upravljam apel građanima isto kao i vlastima, da pomognu Kraljevsku vladu u vršenju njenog u ovom trenutku prvog zadatka: da očuva red u zemlji i mir spolja.

Apelujem na rodoljubive građane Jugoslavije, da se klone manifestacija koje bi otežale naše odnose sa susedima, sa kojima želimo da i dalje ostanemo u miru i prijateljstvu. Apelujem da ne podležu nikojim nepromišljenim aktima ni uticajima sa kojih bilo strana.

Ostanimo u brizi o sebi, svoji, nezavisni i dostojanstveni. Strogi red i koretno držanje prvi su uslov uspešnog sprovođenja zadataka, koji su pred nama.

IZJAVA PRETSEDNIKA KRALJEVSKE VLADE

16 aprila 1941 u Atini.

Na pitanje novinara Predsednik Jugoslovenske vlade, armiski djeneral g. Dušan Simović izložio im je razvitak poslednjih događaja.

Nametnuta nam borba bila je i suviše neravna. Primajući je pod ovako teškim okolnostima, naš narod je predviđao kakav će biti rezultat. On je bio svestan toga, da ne može pobediti ovako moćnog neprijatelja, ali je znao i to: da se svaka borba mora voditi, kad je u pitanju odbrana slobode i nezavisnosti. Izboru nije bilo. Moglo je biti pitanje samo o trajanju otpora. Po odlučnosti i borbenosti našeg vojnika moglo se nadati, da će borba biti duža; ali tehnička sprema jugoslovenske vojske prema moćnom neprijatelju bila je znatno slabija. A iznenadni napad neprijatelja zatekao nas je bez izvedene mobilizacije i koncentracije i bez organizovane vojne saradnje sa saveznicima. U želji

da ostanemo do kraja dosledni politici neutralnosti, mi smo izbegavali svake pregovore o toj saradnji. Kad je rat jednom po čeo, saveznici ni pored najbolje volje nisu bili u stanju da nam u kratkom roku dostave pomoć, u prvom redu u aviaciji i oklopnim jedinicama u kojim smo mi bili oskudni. Stoga, sav dosadašnji rat vodili smo isključivo svojim vlastitim sredstvima.

Zahvaljujući moralu naše vojske i našeg naroda, zahvaljujući posebno viteštvu aviacije, koja je zadala neprijatelju teške gubitke i bila u borbi prepolovljena, mi smo, posle prvih iznenadjenja izazvanih prodornim prepadom neprijatelja i nadmoćnošću u tehničkim sredstvima, a po napuštanju teritorije istočne Srbije imali izgleda da organizujemo otpor na liniji Kosovo-Kruševac-Kragujevac-Beograd na istoku i na reci Savi na severu i da za duže vreme zaustavimo nadiranje neprijatelja. Ja želim da istaknem, da su se i srpske i hrvatske i slovenačke trupe borile dobro. Medjutim iznenadnim prodiranjem nemačkih trupa u pravcu Zagreba, otežana je situacija u Hrvatskoj. Tu su strani agenti, pod zaštitom nemačkih oklopnih jedinica, koje su prodrle u Zagreb, proglasile neku vladu tobožnje samostalne Hrvatske.

Ulazak nemačkih trupa u Hrvatsku imao je teške vojne posledice. Sa jedne strane, trupe u zapadnoj Hrvatskoj i Sloveniji, koje su se još držale, bile su otsečene od ostalog dela jugoslovenskog fronta; a sa druge strane put u Bosnu i Hercegovinu u levi bok i pozadinu naših trupa bio je neprijatelju otvoren. Odbrana naša bila je time dovedena u pitanje. Ovo u toliko pre, što je ovakvom situacijom bio otežan dalji otpor naših armija, koje su istočno od Drine zadržavale nadiranje neprijatelja. Pored toga, naše komunikacije u pravcu Jadranske obale, koja je imala da posluži kao baza naših armija, bile su ozbiljno ugrožene. Brzim prodiranjem neprijateljskih motorizovanih i oklopnih trupa u severozapadnu Bosnu u pravcu Banja Luke i u severnu Dalmaciju i jakim pritiskom od Šabca k Valjevu u bok naših armija, koje su branile severozajadnu Srbiju, sprečeno je da se dovoljno brzo organizuje odbrana pravaca, koji su bili od presudnog značaja za održanje fronta, na kome se prema planu Vrhovne Komande imao organizovati otsudan otpor.

Iako je dosadašnji tok rata bio za nas nepovoljan, mi gledamo s pouzdanjem u budućnost. Naša stvar je pravedna, jer mi nismo tražili ništa drugo, no da odbranimo svoju slobodu i nezavisnost. Prijem, na koji je naša odluka da se toga radi odupremo neprijatelju, naišla u Engleskoj, Sjedinjenim Američkim Državama i Rusiji, daje nam garantije za budućnost. Poruke pune simpatija za našu zemlju, koje su nam uputili Predsednik Sjedinjenih Američkih Država gosp. Ruzvelt i Prvi Ministar Engleske gosp. Čerčil, u teškim momentima, koje smo preživeli, primio je naš narod s dubokom zahvalnošću i on ih nikad neće zaboraviti. Mi nepokolebivo verujemo u pravdu, u pobedu naših velikih saveznika i prijatelja i u srećniju budućnost našeg naroda. Stoga, uprkos sadašnjeg neuspeha mi nismo klonuli i produćemo borbu do probeđe naše pravedne stvari.

IZJAVA PRETSEDNIKA KRALJEVSKE VLADE

4 maja 1941 u Jerusalimu

Dovedeni na upravu zemlje poverenjem Nj. Vel. Kralja i podržani jednodušnim raspoloženjem naroda, mi smo imali pred očima dvojaki zadatak: odražati red u zemlji i saćuvati mir spolja.

Radi održanja reda u zemlji starali smo se, da izmenimo dotadašnji način uprave i ublažimo nezadovoljstvo u narodu. Sve prve mere u tom cilju bilo su preduzete od strane Kraljevske Vlade. U sporazumu od 26 avgusta nije menjano ništa, već su za njegovo izvršenje donešene i potrebne nove uredbe. Ulazak gosp. Dra Mačka i njegovih saradnika u vladu značilo je najbolju garantiju, da je sporazum jedan od temelja državne politike.

Kad je 6 aprila o.g. izvršen ničim neizazvan, krajnje

bezobziran napad na nas od strane Nemačke, bombardovanjem Beograda i ubijanjem u masi stanovništva prestonice, sve stranke bez razlike, u odlučnoj saglasnosti sa Kraljevskom Vladom, koju su podržavale, bile su ujedinjene u shvatanju, da se nametnuti rat vodi u odbranu narodne nezavisnosti. U svim društvenim redovima osećala se gotovost na sve žrtve u borbi za nacionalnu slobodu. Neprijateljska propaganda nije nigde uspela do pokvari to opšte dobro raspoloženje.

Ta propaganda nastojala je u prvom redu da poseje razdor između Hrvata i Srba i otudji nas jedne od drugih. Naročito sada ona hoće da iskoristi u tu svrhu okupaciju hrvatskih krajeva. Pod zaštitom tuđinske okupatorske vojske proglasili su agenti tih tuđinaca neku tobožnju nezavisnu Hrvatsku. Celi hrvatski narod, međutim zna da to nije nikakva nezavisna Hrvatska, nego tuđinska kolonija najgore vrste. Radi toga i oni, koji je predstavljaju i njihovo legalno predstavništvo u vladi odbijaju ovaj providan tuđinski manevar.

U spoljašnjoj politici mi smo nastojali da očuvamo mir. Težili smo otkloniti, uz krajnje napore, sve strahote i pustoši rata od našeg naroda, koji je sve žrtve dao za svoje oslobodjenje i ništa tuđe nije hteo, držali smo, da ćemo mir najbolje sačuvati, ako se budemo držali politike strogog ispunjenja primljenih međunarodnih obaveza i korektno neutralnosti. Trojni pakt, po dogadjajima koji su mu sledovali u Rumuniji i Bugarskoj, uneo je duboku uznemirenost u dušu našeg naroda. Držanje Nemačke, naročito posle izvršene promene u državnoj upravi Kraljevine Jugoslavije od 27 marta o.g., bilo je tako preteće, kao da nam osporava pravo, da naša unutrašnja pitanja rešavamo po svojoj volji i kao da i samo postojanje naše državne nezavisnosti smatra protivno njenim ciljevima na Balkanu. I pored svega toga, uvidjajući jasno potrebu najboljih odnosa i ekonomskih veza sa Nemačkom, Kraljevska Vlada je naročito nastojala, da uveri Nemačku u svoju miroljubivu korektnost i lojalnost. Jednovremeno sa tim Kraljevska Vlada se trudila, da i naš opšti međunarodni položaj učvrsti. U tom cilju zaključila je ugovor o prijateljstvu sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika. Takav ugovor odgovarao je željama narodnim i nije bio ni ukoliko u protivnosti sa postojećim našim međunarodnim obavezama.

Nadahnuta najboljom voljom za održanje mira i prijateljskih odnosa sa susedima, Kraljevska Vlada je bila još u toku razgovora sa silama Osovine, kada je bez ikakvog povoda, neizazvanog, izvršen strahovito bezobzirni nemački napad od 6 aprila, kome nije prethodila nikakva zvanična pretstavka Nemačke, ni ultimatum ni objava rata. Ovome mučkom napadu sledovali su neposredno i napadi njenih saveznika: Italije, Bugarske i Madjarske, sa kojima je Kraljevina Jugoslavija imala u važnosti ugovore o prijateljstvu i nenapadanju.

Sa ovakom mučkom bezobzirnošću izvršeni napad od strane Nemačke i njenih saveznika na Jugoslaviju, na njenu nezavisnost i na njeno postojanje, teško je potresao sav narod i utvrdio ga u uverenju, da je sva lažna politika prijateljstva sila Osovine, kao i trojni pakt, bila po već prethodno izradjenom planu samo priprema zaokružavanja, okupacije i raspoređivanja naše zemlje i uništenja nacionalne slobode Srba, Hrvata i Slovenaca.

Verolomna Nemačka sa njenim saveznicima nametnula nam je rat, a mi smo po samom toku dogadjaja u sukobu dveju nepomirljivih težnja, onih težnja osvajačkih sila Osovine i težnja svih Srba, Hrvata i Slovenaca, da ostanu slobodni i ujedinjeni, pošli putem časti i slobode uz stare prijatelje i saveznike, kuda su nas upućivali i naša narodna osećanja i nacionalni interesi. Sa S.S.S.R. imali smo već ugovor o prijateljstvu. Pomoć, koju su nam Velika Britanija i Sjedinjene Države S.A. same ponudile, prihvatili smo tim radije, što su nas za te sile vezivale savezničke uspomene iz svetskog rata i što je na konferenciji mira

u 1919 god. njihovo zauzimanje i prijateljstvo bilo od presudnog značaja za stvaranje Kraljevine Jugoslavije.

Sa mučkim bombardovanjem Beograda i ubijanjem u masi njegovog stanovništva 6 aprila u rano jutro ove godine počele su vojne operacije nemačkim napadom iz Bugarske na našu istočnu granicu. I ako je moral naših trupa, koje smo tada mogli imati na granici, bio izvanredan, došla je odmah do izražaja u prepadu velika nadmoćnost neprijatelja u aviaciji i bornim kolima. Napadi su bili strahovito krvavi i tako žestoki, da se prodori i brojem i snagom nadmoćnih mehanizovanih i oklopnih jedinica neprijateljske vojske nisu mogli sprečiti tankim redovima naše rasporedjene odbrane na granici. Pod silinom tih prodornih napada nadmoćnog neprijatelja i pogrešaka u predviđanju prethodne naše vojne uprave, naša Vrhovna Komanda nije mogla izvršiti ni punu mobilizaciju naše vojske ni njenu koncentraciju radi organizovanja uspešne odbrane. Za nekoliko dana i pored ogromnog požrtvovanja i junaštva naše vojske, naše komunikacije bile su pokidane i pozadina naše vojne sile ugrožena. Naš ratni napor bio je slomljen pre no što je mogao biti organizovan, a visoki moral naših trupa samo je povećavao naše žrtve. Plan naše Vrhovne Komande nije mogao biti izvršen: prevelika nadmoćnost neprijatelja i u broju i naročito u najsavršenijim tehničkim orudjima omela ga je da bude uspešan u zadržavanju neprijateljskog nadiranja do dolaska savezničke pomoći.

Usled takvog stanja stvari Nj. Vel. Kralj i vlada sa jednim delom vojske, ratne mornarice i vazduhoplovstva bili su prinudjeni napustiti nacionalnu teritoriju, da bi sačuvali suverenitet naše države i nastavili, pomognuti našim saveznicima, pod povoljnijim okolnostima borbu do potpunog uspeha.

Mi smo vojnički podlegli u ovoj neravnoj borbi, koju nam je neprijatelj nametnuo, ali je žrtva našeg naroda sveta i uzorita, kao što je njegova duša čista i spasena. Čast i naša nacionalna budućnost su spaseni. Naša vera u uspeh naše mučne i velike borbe je nepokolebiva. Mi nism ouspeli uštediti našoj zemlji užase neželjenog rata i patnje mučne okupacije. Ali u ovoj velikoj svetskoj borbi, koja se sve više širi i u koju ulaze najmiroljubive države, mi smo sa ponosom ponovo na strani starih saveznika i prijatelja naše države, naše slobode i naše nezavisnosti. Velika Britanija i Sjedinjene Države S.A. priznaju i malim narodima i državama pravo na slobodan život i ne smatraju ih kao životni prostor velikih sila. Ratni cilj naših saveznika je stvoriti takav međunarodni poredak u kome bi pravo i moral bili jači od nasilja i u kome će vladati uzvišena načela slobode i nezavisnosti naroda i poštovanje ljudske ličnosti. To su ideali, za koje Srbi, Hrvati i Slovenci nikad nisu žalili žrtve i nikad nisu prestajali da se bore. To je bio sveti cilj njihove vekovne borbe za nacionalno oslobodjenje i ujedinjenje kao i za slobodu svih balkanskih naroda.

Uzimajući učešće u ovoj velikoj borbi, koja se danas vodi na velikoj svetskoj pozornici, mi odlučno nastavljamo borbu do vaspostavljanja teritorijalnog integriteta, nezavisnosti naše države i pune slobode svih Srba, Hrvata i Slovenaca.

S Božjom pomoći svi Srbi, Hrvati i Slovenci sledovaće odano i neumorno u toj borbi svoga Kralja u Njegovim velikim nastojanjima do pobeđe.

GOVOR PRETSEDNIKA KRALJEVSKE VLADE

27 juna 1941 u Londonu.

Obraćam se Srbima, Hrvatima i Slovencima u svojstvu predsednika zakonite jugoslovenske vlade. Govorim vam iz Londona, prestonice Velike Britanije, grada u kome je mnogo ruševina, ali koji i dalje stoji uspravno kao predvodnik u borbi protiv sila zla i mraka.

Pre svega celom našem narodu objavljujem, da je Njegovo Veličanstvo Kralj Petar, pošto je u bezbroj prilika bez ikakvog kolebanja izlagao Svoj mladi život

najvećim opasnostima, danas živ i potpuno zdrav, pun briga i staranja za Svoj narod koji strada. Pun odlučnosti da u borbi istraje, Kralj je i pun vere da će nam skora budućnost doneti vaskrs i sjaj u slobodi.

Njeno Veličanstvo Kraljica Marija, ta uzvišena mati kojoj je udes dodelio da sama nosi teret staranja oko Svojih Sinova, plače danas zajedno sa svima onim našim ojadjenim majkama, suprugama i sestrama koje su ostale same kraj pustih ognjišta. Ona brine i za svu onu decu, koja danas rastu i pate bez svojih očeva. Kraljica im svima šalje pozdrav i ohrabrenje.

Uz našeg mladog Kralja, i uživajući Njegovo neograničeno poverenje, nalaze se istinski pretstavnici Srba, Hrvata i Slovenaca. Svi su oni svesni težine dana koje preživljava naš narod i, pod vodstvom svoga Vladara, vrše svaki svoju dužnost. U poslednjem trenutku, prkoseći skoro sigurnoj smrti, izišli smo iz zemlje kao vojnici, da spasemo čast zastave i da se pridružimo zajednici slobodnih naroda. U toj službi dali se već svoje živote dva člana vlade, dr. Fran Kulovec i Marko Daković, onako kako su mnogi od vaših sinova, braće i očeva dali. U toj službi dužnosti, koja i dalje traži požrtvovanje, mi ćemo istrajati do pobeđe pravedne narodne stvari. Objavili smo svetu, da je i ako su danas vaša tela pod jarmom, vaša duša ostala neslomljena, a vi svi, srećem sa nama na ovoj strani gde se bije boj za slobodu.

U neravnoj borbi, neprijatelj nas je trenutno tukao, zahvaljujući u glavnom svojoj ogromnoj nadmoćnosti u avionima i bornim kolima, a i krivicom svih onih koji su rdjavim režimom podrili temelje naše snage. Srpski vojnik borio se sa hrabrošću i oduševljenjem kojima valjda nema primera u istoriji ratova. Tehnika je, međutim, bila jača od hrabrih grudi.

Doživili smo vojnički poraz i okupaciju zemlje, ali je nacionalna čast ostala neokaljana i sutrašnjica osigurana.

Uzroci našeg brzog vojničkog sloma nalaze se na prvom mestu u radu odgovornih vlada, koje su tako lakomisleno upravljale državom u toku šest poslednjih godina.

Temelje naše spoljne politike, koje je udario Blaženopočivši Kralj Aleksandar, a koji su bili najveća garancija naše narodne sigurnosti, Kraljevsko namesništvo napustilo je. Udaljujući se od zapadnih demokracija i postepeno raskidajući veze s državama Male Antante, Jugoslavija se približila Silama osovine. Pod uticajem Nemačke i Italije i zaneta idejama "anšlusa Bugarske" i "izlaska na Crno i Jegejsko More," koje su joj obećavali Hitler i Cano, već i vlada dr. Stojadinovića bila je rešena da sudbinu Jugoslavije veže za sudbinu Sila osovine i da primi na sebe ulogu "avangarde germanstva" na Balkanu i Bliskom istoku.

Vlada dr. Stojadinovića, koja je tri i po godine, na sramotu srpskog naroda, uživala neograničeno poverenje Prvog namesnika, pala je, kao što je i došla, iz razloga nepoznatih. Ali je sigurno da interesi zemlje pri tim promenama nisu igrali nikakvu ulogu.

Vlada Dragiša Cvetkovića, koja je nasledila vladu dr. Stojadinovića, davala je u prvo vreme prividan utisak, da će prekinuti ovu veliku intimnost koja je za Stojadinovićeve vlade postojala između Jugoslavije i Sila osovine. Ali je istovremeno izbegavala i vaspotavljanje starih veza sa zapadnim demokratijama.

Po izbivanju novog svetskog rata u septembru 1939, Cvetkovićeve vlada davala je na znanje, da isti može otkloniti od naših granica samo politikom stroge neutralnosti.

Međutim, ta politika stroge neutralnosti bila je fiktivna. Vlada Cvetkovićeve bila je pod stalnim pritiskom Nemačke i činila je istoj sve moguće privredne i ostale koncesije. Šta više ona je svesno potpomagala sve jaće padanje naše zemlje pod uticaj i zavisnost od Nemačke. Vlada je mirno posmatrala kako nemački agenti, zvanični i nezvanični, u velikom broju ulaze u našu zemlju, kako se mešaju i u najsudbonosnije odluke i utiču na ustanove i činovnike, koji odlučuju o

odbrani i zaštiti zemlje. Sve što je Nemcima trebalo, oduzimano je od usta narodnih i slato je u Nemačku. Poznato je, da je hleb bio gori od proje, a oskudica u hrani i najpotrebnijim namirnicama postajala je sve veća.

I ova politika prividne neutralnosti bila je mogućna samo dotle, dokle prvo Italija, pa onda i Nemačka, nisu obelodanile svoju nameru da poprište rata prošire i na Balkan. Od tog trenutka Balkanske države imale su da biraju između dvoga: ili da se pridruže Silama osovine ili da brane svoju nezavisnost koja je svakim danom bila sve više ugrožena. Cvetkovićeve vlada, međutim, nije učinila ni najmanji pokušaj, da zemlju zaštiti od opasnosti koja je tako neposredno pretila njenoj nezavisnosti. Ona je odbila da zaključi ponudjene saveze kojima je bio cilj, do se spreči nemačko nadiranje na Balkan. Tadašnji Ministar inostranih poslova, a naročito Prvi namesnik, neistinito su obavestavali srpske političke prvake da takve ponude i ne postoje. Na taj način oni su, u mesto da blagovremenim preduzimanjem potrebnih mera spreče nadiranje Nemačke u Bugarsku, pasivno i svesno posmatrali bugarske i nemačke pripreme ne samo za ulazak nemačke vojske u Bugarsku, već i za dalje operacije prema Grčkoj i Turskoj, kao i prema istočnoj granici Jugoslavije. Međutim, prodiranje Nemačke u Bugarsku prema istočnom boku Jugoslavije i njenim vezama sa Solunom nije se smelo dozvoliti ni po cenu stupanja u rat.

Kad su Nemci prešli Dunav i utvrdili se u Bugarskoj, Cvetkovićeve vlada je našla da se ne može odupirati njihovim operacijama protiv Grčke, iako je slom grčkog fronta neminovno donosio sobom zaokružavanje naše zemlje. Koliko je posle nemačkog ulaza u Bugarsku naša neutralnost postala čista fikcija, pokazalo se najbolje onda, kad nas je Nemačka pozvala da pristupimo Trojnom paktu. Iako Nemačka, bar u prvi mah, nije zahtevala od nas vojne usluge, i samo naše pristajanje na jedan pakt koji je proglašavao pravo Osovine na gospodarstvo u Evropi, značilo je da smo mi prestali biti neutralni, i da smo stupili u red saveznika Nemačke i Italije.

Kao Stojadinovićeve, tako je i Cvetkovićeve vlada odredjivala pravac naše spoljne politike bez obzira na narodno raspoloženje. Ona se čak nije starala ni da svoje postupke objasni i opravda pred javnim mnjenjem. Međutim, javno je mnjenje, pod utiskom vesti koje su stizale o nemačkoj akciji u Rumuniji i Bugarskoj, bilo krajnje uznemireno, i bilo je sklono verovati, da svako pristajanje uz sile osovine povlači sobom veće ili manje ograničavanje državne samostalnosti. Javno mnjenje osećalo je svu težinu spoljne situacije. Ali baš zbog toga je i negodovalo što Cvetkovićeve vlada, koja je bila prezrena u narodu, a držala se jedino voljom prvog Namesnika, Kneza Pavla, donosi najsudbonosnije odluke, ne pitajući narod i ne vodeći računa o njegovom raspoloženju. Kada se uza sve to ima na umu, da je već godinama od strane Namesništva podržavan režim, koji je potpuno isključivao narodno učešće iz državnih poslova, onda je sasvim razumljivo, da je Cvetkovićeve vlada svojim samovlasnim vođenjem spoljne politike doterala najzad narodno nezadovoljstvo do vrhunca. Da Nj. V. Kralj nije 27 marta uzeo vlast u svoje ruke, u Jugoslaviji su mogli odjednom izbiti revolucija i građanski rat sa svima strašnim posledicama.

Ovo grobno raspoloženje, koje je zahvatilo zemlju 25 marta, bilo je jasan znak osećanja: da potpisivanje Trojnog pakta znači svojevoljno priklanjanje ropstvu i stavljanje sebi omče oko vrata. Ceo narod osećao je jasno Hitlerovu nameru, da posle zaokružavanja naše zemlje postavi zahtev za demobilizacijom, razoružanjem i kapitulacijom naše vojske, čije je samo postojanje na njegovom boku ugrožavalo njegovo nadiranje na istok. Okupacija i ropstvo bili bi logična posledica toga.

Narod, pre svega srpski deo, osetio se osramoćen potpisom koji je dat bez njegovog pitanja, suprotno

njegovim trajnim interesima i osećanjima. Stoga je 27 mart dočekan od svih slojeva sa zanosom kao dan velike pobeđe. Nije to bila ni zavera, ni vojnički puč: toga dana srušili su se nasilnici i izdajnici sa gomilom svojih grehova, a narodu su vraćeni vlast i pravo da sam odlučuje o svojoj sudbini. 27 mart je dan oslobodjenja Srba od sramote u kojoj su držani godinama, dan njihovog moralnog iskupljenja i očišćenja, dan koji našem narodu daje pravo da uzdignute glave stane među prve narode na svetu.

Istoriski čin od 27 marta nije nikakvo nametnuto delo, niti nepromišljen akt nekih uzurpatora državne vlasti. Toga je dana samo nastupila neodoljiva, samonikla, eksplozija mrcvarene narodne svesti i čežnje za slobodom. Toga dana se osetilo, da narod ima svoju čast, a svaki pojedinac lično dostojanstvo. Osuševljenje celokupnog, dotle ugnjetavanog i potištenog naroda, najbolji je dokaz da je zbacivanje sramnog režima i sastav nove vlade od pravih predstavnika narodnih ceo narod želeo i sa radošću primio. Toga dana Srbi su pokazali da su dostojni potomci svojih slavni predaka, jer su sa sebe sprali sramotu koju su im izrodili godinama nanosili. Toga dana narod i narodna vojska—bez ikakvih ličnih koristi i bez ikakvih zadovoljavanja ličnih ambicija, već samo za sreću i dobro otadžbine,—svom mladom Kralju spasli su presto i odbranili život, a sebi i svojoj zastavi spasli su čast.

Pretsednik engleske vlade, uvaženi g. Čerčil, u svome govoru od 28 aprila tačno je ukazao na moralni zamašaj 27 marta i na njegov značaj za našu nacionalnu budućnost. "Tragedija Jugoslavije, rekao je g. Čerčil, bila je u tome, što je taj junački narod imao jednu vladu koja se nadala da će moći kupiti sramnu bezbednost time što će se podvrći nacističkom diktatu. Kad se na kraju jugoslovenski narod ispoljio onakvim kakvim je i smatran, kad se digao u jednom snažnom revoltu i spasao dušu i budućnost svoje zemlje—bilo je već dockan da spase svoju teritoriju."

Danas je svima već jasno, da je zlo radjenje ranijih režima dovelo našu zemlju do vojničkog sloma i do tragedije koju danas preživljujemo. Kao uvek u istoriji, tako i sada, narod plaća svojom krvlju greške i zločine onih koji su imali da ga pošteno i nesebično vode, a koji su opšti interes podredjivali svojim ličnim koristima.

Svi oni koji su služili neprijatelju—bilo kao obični agenti, bilo da su krivci za nedovoljnu tehničku spremu naše vojske i moralnu pokolebanost u izvesnim odgovornim redovima našeg društva, pokušaću da tvrde, kako je potpisivanje Trojnog pakta imalo za cilj da nas spase od strahota rata i okupacije. Medjutim, danas je celom svetu dobro poznato strašna sudbina naše braće Čehoslovaka, koji su poverovali Hitlerovoj zadatoj reči. Da je Hitler, posle pripremanog napada na Grčku i Tursku imao nameru da odmah po tom pristupi i okupaciji naše zemlje, svima je sad jasno; a to dokazuje i njegovo traženje da raspustimo mobilisane jedinice.

U govoru, od 4 maja Hitler je jasno i izrično izjavio, da je još 27 marta izdao Vrhovnoj Komandi vojske opšte instrukcije za operacije protiv Jugoslavije. Time je dao puno priznanje, da je na rat bio rešen bez ikakvog izazivanja od strane Jugoslavije, a jednovremeno pokazao, koliko su mu bila iskrena i istinita sva ranija uveravanja o prijateljstvu prema Jugoslaviji i garantije o njenoj nezavisnosti i nepovredivosti njenih granica.

Tradicionalnu verolomnost Hitlera iskusila je sad i Rusija, koja je činila sve moguće samo da napad izbegne ili bar odloži za što docnije. Ni usmene izjave šefova i odgovornih predstavnika obe države, ni pisani ugovori o prijateljstvu i međusobnoj pomoći, ni propaganda vršena u korist Nemačke, ni snabdevanje iste svima potrebama za vodjenje rata, kao ni mnogi drugi postupci, nisu ovu mogle spasti od napada, kada je na nju došao red prema već ranije izradjenom planu za dominacijom sveta. I nadiranje na Balkan i osvajanje

Jugoslavije samo su deo toga opšteg plana i baš u vezi sa pripremanim napadom protiv Rusije, a u cilju obezbedjenja desnog boka Nemačke i u cilju izvodjenja kombinovanog napada s velikim obuhvatom Rusije sa juga. Pitanje je bilo samo u tome: da li će Jugoslavija—kao Madjarska, Rumunija i Bugarska—mirno prikloniti glavu i biti okupirana posle pada Grčke i Turske, prodajući sramno svoju slobodu i nezavisnost, ili će stati na branik svoje slobode i izložiti se prva eventualnom napadaju. Najnoviji nasrtaj na svog istočnog suseda, Hitler želi da opravda izmišljenim razlozima, koje stavlja delimično i na račun Jugoslavije, a koji su daleko od istine.

Da je i Italija, najintimniji saradnik i saveznik Nemačke, još izranije—onda kad su njeni odnosi prema nama zvanično bili dobri—radila na uništenju Jugoslavije, dokaz su sastanci Čana i Musolinija s Pavelićem januara i maja 1940, na kojima je odlučeno raspoređivanje Jugoslavije i stvaranje nezavisne Hrvatske države.

Potpisivanje Trojnog pakta od strane Namesničkog režima značilo je pristanak na ropstvo i sramotu. Na osnovu pronadjenih zabeležaka utvrđeno je, da je između Prvog Namesnika i nemačkih predstavnika vodjen razgovor o kneževim ličnim planovima za 6 septembar, kada je mladi Kralj imao biti proglašen punoletnim. Iz izveštaja zvaničnih i odgovornih predstavnika takodjer se vidi, da se Namesnik Knez Pavle u svome radu nije rukovodio interesima našeg naroda, već je mnoge stvari prikrivao, kako bi što bolje poslužio neprijateljima zemlje radi svojih ličnih računa. Iz svega izlazi, da potpisnici Trojnog pakta nisu imali za cilj da očuvaju narodnu nezavisnost, već samo da zadovolje sebičan lični interes na štetu zakonitog Kralja i na štetu narodne časti i slobode.

Narod u Jugoslaviji suviše je dugo trpeo opresivne i defetističke režime Kraljevskog Namesništva. Trpeo ih je delom iz poštovanja prema Dinastiji, delom iz neobaveštenosti. Onda kad je postalo očigledno, da se sa gledišta unutrašnje politike vlast vrši u prvom redu radi ličnih interesa, a u pogledu nacionalne spoljne politike da se dovode u pitanje najveći interesi zemlje, narod je prestao da trpi. 27 marta oboren je jedan od najgorih režima koje smo ikada imali. Težnje naroda za slobodom, za demokratijom, za odbranom nacionalne časti, došle su do punog izražaja. Narod je primio preokret i obaranje Namesničkog režima sa radošću i oduševljenjem. I narod i njegova vlada hteli su da budu slobodni u svojoj kući i da njome slobodno upravljaju. To su uostalom naše istoriske tendencije. Srbi su se kroz vekove borili i prolivali svoju krv za slobodu nacije i slobodu savesti. Borili su se uporno i žilavo za državnu samostalnost, za poštovanje dostojanstva, lične slobode i časti.

Naši su neprijatelji manifestacije narodnog duha, izražene kroz 27 mart shvatili kao akt uperen isključivo protiv njih. Nisu razumeli, odnosno nisu hteli da razumeju legitimne težnje jednog naroda za slobodom i nezavisnošću. Uostalom, narodi obožavaoci sile ne mogu razumeti narode poštovaoce slobode i pravde. Istoriskom borbom naša narodna duša izražena je u pravcu slobode i demokratije. Otuda duboke simpatije Jugoslovena za demokratske narode. Ove simpatije za velike pobornike slobode, savesti i ličnosti, Hitler i Musolini shvatili su pre kao konstitucionalnu mržnju na Germane i Italijane, nego kao simpatiju za narode koji pretstavljaju slobodu i demokratiju. Stoga je, i po tom osnovu, naša zemlja morala biti napadnuta i uništena. Diktatorski narodi i vodji u svojim zavojevačkim planovima, koji viziraju daleko na Istok, nisu mogli da trpe na svom boku jedan slobodan narod, koji ne može primiti njihov "novi poredak." Od nas se tražilo prosto pokoravanje njihovom shvatanju života i sveta ili uništenje. Tražili su da ustanemo protiv naroda koji su bliski našem srcu i čija shvatanja života potpuno delimo. To nismo mogli, i to nismo smeli, jer

bi to značilo našu moralnu, a posle nje i fizičku smrt. Zato smo i morali biti napadnuti i bez ikakvog izazivanja sa naše strane.

Čin od 27 marta uštedeo je zemlji jednu revoluciju; ali nije mogao za čas promeniti onu spoljnu situaciju koja je bila stvorena radom ranije vlade. Nemačka vojska stajala je tu, u Bugarskoj, prema našoj istočnoj granici, spremna za napad. Mi nismo imali ni s Grčkom ni s Turskom sporazum o zajedničkoj odbrani. Šta više, posle pristupanja Trojnom paktu, bili smo obavezni prema Nemačkoj da joj ne smetamo u operacijama. Trebalo je vremena, da se ta spoljna situacija promeni. Radi stišavanja one uznemirenosti koja je posle pristupanja Trojnom paktu obuzela javno mnjenje, vlada kojoj sam ja na čelu zaključila je S.S.S.R. ugovor o prijateljstvu; ali nikakvu diplomatsku aktivnost nije mogla privedi kraju, jer je već 6 aprila, ničim neizazvanim brutalnim napadom Nemačke, otpočeo rat.

I naš narod i njegovi upravljači znali su unapred, kakav će biti rezultat neravne borbe i učinili su sve da do sukoba ne dodje. Ali kad im je mučkim napadom borba nametnuta, nisu se ustezali da hrabro, i ako golih grudi, istupe na branik svoje ugražene otadžbine, a za odbranu slobode, časti, nezavisnosti i ideala demokratije i čovečanskih prava.

Sa diplomatskog gledišta, rat nas je, van svake sumnje, zatekao nespemne. Prividna neutralnost Cvetkovićeve vlade i njena zločinački lakomisljena spoljna politika sprečili su nas, da se od nemačkog napada obezbedimo putem sporazuma s onim državama, koje su takodje bile izložene opasnosti od takvog napada. Vlada kojoj sam ja na čelu nije imala vremena da ovo stanje stvari promeni.

Sa vojnog gledišta, Jugoslavija nije bila spremna za rat. Ranije vlade propustile su da izvrše potrebnu materijalnu, moralnu i ratnu pripremu.

U pogledu materijalne pripreme glavni je nedostatak bio u nedovoljnoj tehničkoj spremi vojske: brojno i tehnički znatno slabija aviacija, nedostatak oklopnih i motorizovanih jedinica i nedovoljna sredstva protivavionske i protivoklopne odbrane. Kao u nekim drugim državama, tako i u našoj zemlji, nove ideje o presudnom značaju aviacije i oklopnih jedinica u ratu još nisu bile prodrle u nadležne krugove, koji su stajali na čelu naše vojske, uspavani laborikama slavne prošlosti i postignutim uspesima u minulim ratovima. Odgovornost ranijih vlada, pored ostalog, u glavnome je u tome, što su zatvorenih očiju prelazile preko potreba vojske i što na odgovorna mesta u vojsci nisu dovodile ljude sposobne da idu za duhom novog vremena.

Politika kolebanja, koja je, pored sistematskog i sve jačeg iscrpljavanja zemlje, unosila sve većenepoverenje kako između Jugoslavije i Nemačke, tako i između Jugoslavije i demokratskih sila, imala je za posledicu uskraćivanje neophodno potrebnog materijala za naoružanje i od jedne i od druge zaraćene strane.

U pogledu moralne pripreme vojske, ranije vlade, naročito vlada Dragiše Cvetkovića, svojim radom doprinele su da se smanji duh i moral u oficirskom koru i narodu. Sa jedne strane, slabošću svog stava i neodređenom politikom stalnog laviranja ona je uspela, da favoriziranim najvišim vojnim šefovima nametre svoje ideje izbegavanja rata po svaku cenu, a vojsci da ulije osećaj nedovoljnog samopouzdanja. Sa druge strane, moralno razoravanje, ubijanje istinskih autoriteta u zemlji, ugušivanje svake javne reči, zloupotrebe i diktatorske metode u upravi, koje je prošla vlada sprovođila, ubijale su veru naroda u koristan i pošten rad vlade.

U pogledu ratne pripreme Cvetkovićeve vlada, iz obzira prema Nemačkoj ustezala se da preduzme potrebne mere za odbranu zemlje, a u prvom redu da izvrši mobilizaciju i stavi u stanje pripravnosti sva odbranbena sredstva. Upola mobilisane snage koje su bile na jugu prikupljene, više u znaku zavaravanja javnog mnjenja i uznemirenog naroda, nego u znaku stvarne odbrane, znatno su otežale i usporile izvršenje

mobilizacije. Šta više, Cvetkovićeve vlada,—rešena na potpisivanje Trojnog pakta i izdaju narodnih ideja—naredila je da se iste demobilizuju. Predviđeno grupisanje naših snaga i raspored za odbranu s razvojem jače snage prema severnom i severozapadnom frontu, nisu odgovarali situaciji stvorenoj dolaskom Nemaca u Bugarsku, a nedostatak jače strategiske rezerve onemogućio je ma kakvu ispravku rasporeda već određenog ratnim planom.

Vlada koju sam primio 27 marta ubrzala je mobilizaciju ali Nemačka joj nije dala vremena ni da mobilizaciju dovrši, a još manje da izvede koncentraciju i neophodno potrebne promene u predviđenom grupisanju snaga. Kad je rat počeo, osetila se odmah ogromna nadmoćnost neprijatelja u aviaciji i oklopnim jedinicama. Vlada je odmah tražila pomoć od Saveznika; ali rat je trajao tako kratko vreme, da Saveznici, ni pored najbolje volje, nisu mogli svoju pomoć da nam na vreme dostave. Napadajući Jugoslaviju tako reći odmah posle obrazovanja ove vlade, Nemačka ju je prinudila da vodi rat isključivo onim sredstvima i pod onim uslovima koje joj je ostavila u nasledje ranija vlada, koja je zemlju već bila prodala neprijatelju.

Nemačka nas je iznenadno i bez objave rata mučki napala.

Njene snage, prikupljene za napad manjim delom protiv Grčke a glavnim protiv Turske koji je napad imao otpočeti u najkraćem vremenu—verovatno 1 aprila,—hitno su prebačene prema istočnoj granici Jugoslavije. Improvizovana je nova koncentracija oružanih snaga za operacije koje su, prema rečima vodje Rajha, stavile nemačku armiju i aviaciju pred jedan od najtežih zadataka.

6 aprila, na dan određen za napad, južna armijska grupa Feldmaršala Lista iz Bugarske izvršila je napad i to:

jedna armija, određena za dejstvo protiv Grčke s težištem na desnom krilu u pravcu Soluna, preduzela je napad brdskim divizijama potpomognutim jednom oklopnom divizijom pravcem preko Strumice;

jedna armija, određena za dejstvo ka Skoplju, preduzela je napad pravcima Carevo Selo-Štip-Veles i Čustendil-Kumanovo-Skoplje;

jedna armija, određena za dejstvo pravcem Sofija-Niš-Beograd, preduzela je 8 aprila napad dolinom r. Nišave ka Pirotu i Nišu.

10 aprila jedan nemački armijski korpus iz Rumunije poseo je Banat. A 11 aprila jedna nemačka armija iz zapadne Madjarske i Štajerske preduzela je napad opštim pravcem ka Zagrebu.

Jačina samo nemačkih snaga iznosila je 33 divizije, od kojih 6 oklopnih i 4 motorizovane.

Operacije nemačke vojske snažno su potpomagale dve velike grupe vazdušnih snaga ukupne jačine oko 2.000 aviona, raspoređene jedna u Bugarskoj, a druga u zapadnoj Rumuniji i južnoj Madjarskoj. Ove vazdušne snage, čijim je dejstvom lično upravljao "veliki prijatelj" Jugoslavije rajhsmaršal Gering, imale su kao jedan od glavnih zadataka, da bezpoštedno unište Beograd, "ognjište zaverenika," kako bi iskalile sav onaj lični bes Firera, što mu je već stvoreni plan za osvajanje Istoka poremećen od malog ali ponositog naroda, koji je slobodu i nezavisnost svoje otadžbine voleo iznad svega.

Dok su vrlo jake snage nemačkih armija iz Bugarske, naj snažnije potpomognute dejstvom aviacije i oklopnih jedinica, napadale u masi određenim pravcima, dotle su bugarske divizije razvijene duž celog istočnog fronta potpomagale to dejstvo frontalnim pritiskom protiv naših snaga.

Madjarska vojska, koja je—držanjem fronta u Bačkoj, Baranji i na Dravi—štitila je na severu celu operaciju Nemačke protiv Jugoslavije, i sama je 10 aprila prešla u napad, da bi po rečima vodje Rajha "obnovila staru slavu svog oružja." Ona je okupirala Bačku.

Nasuprot napred iznetim nemačkim armijama, a za

zatvaranje pravaca kojima su one nadirale kao lavina, stajale su ove naše snage:

Strumički odred, potpomognut docnije u toku borbe Šumadiskom divizijom, na krajnjem jugu—na strumičkom pravcu;

Bregalnička i Moravska divizija, upola mobilisane i razvijene na širokom frontu od planine Ograzdena do stare srpsko-tursko-bugarske granice, na pravcima Carevo Selo-Štip i Čustendil-Kumanovo;

Ibarska divizija, takodje nedovoljno mobilisana, koja je bila u rezervi armijske grupe kod Prištine, upućena preko Skoplja ka Kumanovu;

Toplička divizija, upola mobilisana, zatvarala je dolinu reke Nišave i pravac ka Pirotu;

II konjička divizija u rezervi V armije kod Niša;

Konjička brigada Kraljeve Garde branila je Banat.

Sa naše strane od ukupno 28 pešadiskih i 3 konjičke divizije, kojima je raspolagala Jugoslavija, uzelo je učešća u rešavajućim borbama za odbranu od nemačkog napada samo 5 pešadiskih i 1½ konjička divizija, koje su zatvarale pravce nadiranja nemačkih armija. Ove su bile potpomagane vrlo aktivnim i neustrašivim dejstvom naše aviacije, čije je brojno stanje iznosilo do 300 ratnih aviona, no koje je od prvih dana rata, napadima nesrazmerno nadmoćnijih neprijateljskih vazdušnih snaga, znatno smanjeno.

Pored napred iznetih snaga u borbama protiv nemačkih armija uzeli su učešća još i: deo Savske divizije kod Koprivnice u odbrani pravca ka Zagrebu; deo Dravske divizije kod Maribora.

Ostale naše snage stajale su razvijene duž graničnih frontova, koje Nemci uopšte nisu napadali; ali koji su bili pokriveni bugarskom, madjarskom i italijanskom vojskom.

Nesrazmerna slabost jugoslovenskih snaga u odnosu prema napadaču, grupisanom na izabratim pravcima, bila je naročito potencirana ogromnom dužinom graničnih frontova i to: istočnog—prema Bugarskoj—od grčke granice do Dunava/450 km/, severo-istočnog—prema Rumuniji—od ušća Timoka do ispod Segedina/500 km/, severnog—prema Madjarskoj—od Tise do Prekomurja/450 km/, severozapadnog—prema Nemačkoj—od Prekomurja do plan. Karavanke /275 km/, zapadnog—prema Italiji—od Karavanke do Sušaka /290 km/, ukupno oko 2000 km. Ovome treba dodati i obalski front od Sušaka do ušća reke Bojane u dužini od 600 km. Slabe jugoslovenske snage razvučene na ovolikoj dužini, prema ranije pripremanom ratnom planu, koji se tako brzo uopšte ne može menjati, nisu ni mogle dati solidan otpor. Ovo u toliko pre, što su severni i zapadni front, —na kojima su se nalazila ranije izradjena i naoružana utvrdjenja, posednuta stalnim posadama i snabdevena preprekama protiv bornih kola, i na kojima su bile grupisane glavne jugoslovenske snage,—napadom Nemaca iz Bugarske u bok i u ledja našeg celokupnog rasporeda bili izmanevrisani.

Uvidjajući slabost naših snaga, neracionalnost grupisanja, nedovoljne mogućnosti odbrane i naročito izloženost naših pozadnjih komunikacija i veza sa Saveznicima, Vrhovna komanda je obratila naročitu pažnju ofanzivnom dejstvu naše III armije, grupisane prema albanskom frontu. Vrhovna komanda je istakla težnju, da III armija, brzim i energičnim dejstvom u levi bok i u pozadinu italijanske armije u Albaniji, ovu dovede u kritičan položaj i time ostvari vesu s našim Saveznicima u cilju otvaranja puta za eventualno izvlačenje naše vojske ka Grčkoj u slučaju, ako bi pravac ka Solunu bio presečen.

III armija bila je u ovom rasporedu:

Zetska i Hercegovačka divizija na pravcu Podgorica-Skadar,

Komski odred na pravcu Plav-Puka,

Kosovska divizija na pravcu Prizren-Kukus-Tirana,

Vardarska divizija na pravcima Debar-Tirana i Struga-Elbasan.

Vamišljeni manevar III armije, koji je imao da otvori vrata našoj vojsci kroz Albaniju, nažalost nije doneo

očekivane rezultate; prvo, zbog nedovršenih priprema za akciju za šta je izgubljeno dva dana i zbog nedovoljne aktivnosti starešina kojima je bio poveren ovaj najvažniji zadatak; drugo, zbog brzog izbijanja nemačkih trupa u pozadini Kosovske i Vardarske divizije, a što je bila posledica slabosti odbrane našeg istočnog fronta.

Napad neprijatelja, izveden iznenadnim dejstvom znatno nadmoćnije aviacije iz vazduha i vrlo moćnih oklopnih formacija u bok i u ledja naših, na širokom frontu razvučenih i tek u pola mobilisanih snaga, imao je ozbiljne posledice. Naše trupe dale su svuda otpor neprijatelju, branile su se herojski, prolivajući svoju krv neštedimice. Vojnici Šumadske, Moravske i Topličke divizije u borbama kod Strumice, Stracina i Pirola borili su se kao lavovi, s nožem na pušci i bombom u ruci skakali su na neprijateljska borna kola i ista uništavali ubacivanjem bombi kroz otvore. Ali je sva hrabrost ovih heroja bila i suviše nedovoljna da odoli silnoj navali ogromno nadmoćnijeg neprijatelja i po broju i naročito po tehničkoj spremi.

Posle gubitka teritorije Istočne Srbije, a posle prvih iznenadjenja, uspeali smo da organizujemo otpor na liniji Kosovo-Kruševac-Kragujevac-Beograd na istoku, zadržavajući severni front na rekama Dunavu i Dravi, i imali smo izgleda da za duže vreme zaustavimo nadiranje neprijatelja. Prema planu Vrhovne Komande—za slučaj daljeg nadiranja neprijatelja—pripreman je otsudan otpor na reci Drini na istoku i na reci Savi na severu.

Iznenadno i brzo nadiranje nemačkih oklopnih jedinica iz zapadne Madjarske ka Zagrebu, pod čijom su zaštitom strani agenti proglasili neku vladu tobožnje nezavisne Hrvatske, imalo je najteže vojne posledice. Povlačenje naših trupa sa linija r. Dunav—r. Drava na desnu obalu reke Save i organizovanje predviđene odbrane na ovoj bili su onemogućeni. Trupe u Zapadnoj Hrvatskoj i Sloveniji, čije je izvlačenje bilo naredjeno nešto ranije, bile su otsečene od ostalog dela jugoslovenskog fronta; dok su trupe u Istočnoj Hrvatskoj dovedene u zabunu razornom akcijom tuđinskih agenata. Izdajstvo Pavelića i Kvaternika razgoltilo je ceo front na Dravi i Savi i unelo najveću pometnju. Put u Bosnu i Hercegovinu u levi bok i u pozadinu naših trupa bio je otvoren neprijatelju. Dalji otpor naših armija, koje su istočno od Drine zadržavale nadiranje neprijatelja, bio je onemogućen, a odbrana naša na reci Savi bila je dovedena u pitanje. Pored toga, naše komunikacije u pravcu Jadranske obale, koja je imala da posluži kao baza naših armija, bile su ozbiljno ugrožene brzim prodiranjem nemačkih motorizovanih i oklopnih jedinica kroz zapadnu Bosnu ka Sarajevu.

Dejstvo italijanske armije, naprotiv, nije se nigde osetilo i bilo je zaustavljano svugde i od naših slabijih delova. Izgleda, da su se italijanske trupe ograničile na to, da kaskaju pozadi ledja svojih saveznika i da po jevtinu cenu beru plodove tuđih napora.

U neravnoj borbi, posle dvanaestodnevnog junačkog otpora, naša vojna sila je privremeno podlegla; ali je narod produžio borbu, jer više voli časnu smrt nego sramno ropstvo. Legitimni narodni pretstavnici bili su prinudjeni da napuste našu lepu otadžbinu, da ne bi dozvolili da zastava slobode i pravde padne u ruke neprijatelju i da budućnost našeg naroda bude kompromitovana. Na ovo smo bili prinudjeni posle teške i krvave borbe. Borbe na svima frontovima i na svima linijama prouzrokovale su kod nas ogromne gubitke. Čelik i tehnika bili su jači od borca i heroja. Naši ljudi umirali su u neravnoj borbi s puškom i ručnom granatom protiv tenka i aviona. Naša malobrojna aviacija posle žestokih borbi uništena je skoro sva za prva dva dana rata. Vojnik je ostao bez odbrane iz vazduha kao što je bio bez tehničke odbrane na zemlji. Branio se golim grudima i mišicama. Umirao je za slobodu i čast.

Nismo se mogli održati pri napadu koji je došao ne

samo spolja već i iznutra. Unutrašnje neprijatelje posejali su oni koji su nas napali, a odgojio ih je manje opasni od onih spolja. Sejani su i negovani sedam godina i nisu mogli biti istrebljeni za deset dana.

I ako kratkotrajan, naš rat sa Nemačkom nije vodjen uzalud. On je obelodanio pravi stav Jugoslavije u današnjoj svetskoj krizi. On je naročito pokazao, da Srbi nisu gotovi da pred pretnjom nadmoćnijeg neprijatelja žrtvuju i bez borbe svoju nezavisnost. Pokazao je da mi dobro razumemo da stvar, za koju se bore zapadne demokratije, nije samo njihova, već svih naroda koji žele da žive u slobodi. Tim svojim stavom Jugoslavija je u nemogućnosti vojnog udara, zadala Hitleru moralni udar, jer je demantovala njegovo hvalisanje da se njegov "novi poredak" uvodi na Balkanu bez borbe tobože po slobodnom pristanku samih balkanskih naroda. Kako je taj moralni udar bio težak za Hitlera, vidi se po onoj jarosti kojom je naredio bombardovanje Beograda i kojom još i danas naredjuje zlostavljanje mirnog stanovništva u porobljenoj Srbiji.

Šta je u vojnom pogledu naš oružani otpor Nemačkoj značio, ne može se još tačno znati. Izvesno je, da je Nemačku stao i u materijalu i u ljudima više, nego što se to sa njene službene strane priznaje. Upućivanjem znatnog broja aviona na naš front, Nemci su morali momentalno oslabiti svoju vazдушnu akciju na drugim frontovima, naročito u Libiji. Ima znakova, prema rasporedu trupa, da je Nemačka nameravala da u aprilu osvoji Tursku i od iste stvori bazu za dalji napad prvo ka Jugu protiv Sueckog kanala, a docnije i ka Severu protiv Rusije obema obalama Kaspiskog Mora, koordinirajući ovaj poslednji s velikim frontalnim napadom iz Rumunije i Poljske protiv Ukrajine i Centralne Rusije. Ovo dejstvo Nemačke moglo je imati najozbiljnije vojne posledice. Medjutim, napad protiv Turske, Bliskog Istoka i Rusije, Nemačka je odložila zbog dogadjaja od 27 marta, posle kojih je smatrala Jugoslaviju kao glavnog protivnika. Jugoslavija je, u svakom slučaju, u borbi protiv Nemačke primila najveći rizik koji jedna zemlja može na sebe uzeti. Ona je samu svoju egzistenciju stavila na kocku. Ali pored moralnog udara, koji je zadala prestižu nemačkih upravljača, Jugoslavija je omela planove nemačkog djeneralštaba: naterala ga na gubitak vremena, spasla Savezničku Tursku i Bliski Istok i onemogućila veliki obuhvat Rusije sa juga i napad u bok i u pozadinu Rusije pravcima preko Kavkaza i istočno od Kaspiskog Mora, naterav ga da se ograniči samo na frontalni napad.

Teritorija Jugoslavije danas je okupirana od Nemaca, Italijana, Madjara i Bugara, i u Berlinu se prave planovi o njenom konačnom rasparčavanju. Jugoslavija po nemačkom shvatanju mora da nestane stoga, što se u svom dosadašnjem sklopu i obimu pokazala kao smetnja za nemačko podjarmljivanje Balkana. Ista bi sudbina snašla Jugoslaviju i da se nije oduprla 27 marta. Samo bi njena propast u tom slučaju bila sramna i definitivna. I baš iz tog razloga svi Jugosloveni su čvrsto ubedjeni da pobjeda zapadnih demokratija mora biti u isto vreme dan uskrsa njihove slobodne i nerazdeljive države. I još više ova će pobjeda značiti slobodu za Koruške Slovence, gradištanske Hrvate, i Srbe i Hrvate u Madjarskoj. Pobjedom velikih demokratija biće pripojeni majci otadžbini svi krajevi gde žive Jugosloveni: Istra, Trst, Gorica, Zadar, i sve druge jugoslovenske nacionalne teritorije.

Naši susedi pored svih ugovora "o večnom prijateljstvu" koje su imali s nama, dopustili su našem neprijatelju da nas napadne sa njihovih teritorija. Šta više, Bugarska i Madjarska i aktivno su stupile u akciju protiv nas i time sramno pogazile date reči i potpisane ugovore. Zverstva koja su njihove vojske i vlasti činile i čine neprestano prema stanovništvu bez odbrane, srpski narod neće nikad zaboraviti. Dan kazne će neminovno doći i tada teško ubicama.

Sa najvećim gnušanjem odbijamo sve one laži žalosnih verolomnika Bugarske i Madjarske, koji traže izvinjenje za svoje podmukle postupke i izdajstvo zadate reči i pisanih ugovora o "večnom prijateljstvu." Ni bugarski ni madjarski narod ne može opravdati pred istorijom za ovo verolomstvo nikakvo isvinjenje i nikakvo izvlačenje pred odgovornošću. Samo ako narodni sud, i to brz, odlučan i pravedan, na vreme uništi tu podlu oligarhiju, moći će ove teške grehove iskupiti.

Da bi ironija bila veća, vlastodršci—verolomnici šalju svoje emisare i drugoj strani, da bi se opravdali za svoje postupke i da bi demokratske sile ubedili, kako su Silama osovine prišli samo iz taktičkih razloga.

Cepanje Jugoslavije i prisvajanje njenih teritorija i pre završenog rata izazivaju gnušanje i revolt ne samo svih Srba, Hrvata i Slovenca, već i celog civilizovanog sveta. Dok Bugari i Madjari, zverskim ubijanjem srpskog stanovništva, žele da obezbede etnografsku nadmoćnost u Južnoj Srbiji i Bačkoj, dotle Italijani grabe čisto naše pokrajine, Crnu Goru, Dalmaciju i Sloveniju i stvaraju neku marionetsku državu Hrvatsku na čelu sa jednim članom Savojske kraljevske kuće. Sama činjenica, da se Savojska kraljevska kuća udružila s običnim plaćenim ubicom njenog bliskog rodjaka, pretstavlja veliku sramotu. Ante Pavelić koji je presudom francuskih sudova osudjen na smrt i koji je sam objavio izjavu u kojoj izrično veli da ubistvo Kralja Aleksandra Karadjordjevića smatra svojim najvećim životnim delom, sam sobom daje najbolju moralnu kvalifikaciju i novoj Hrvatskoj državi i Savojskoj kraljevskoj kući. Saradjujući sa Nemcima, Italijanima i Madjarima na raskomadavanju i hrvatske zemlje i naroda, Pavelić je izvršio ono, za šta je godinama i bio plaćan. Pravi pretstavnici hrvatskog naroda produžuju borbu za čuvanje jedinstvenog i celog hrvatskog teritorija i prave slobode hrvatskog naroda u sastavu Jugoslavije, u zajednici sa svojom braćom Srbima i Slovencima, i priznaju jedino Kralja Petra II za svog legitimnog vladaoca.

Već sada engleska vlada dala nam je svečanu pismenu izjavu: da sve pokušaje cepanje Jugoslavije i sva slična akta smatra nevažnim i ništavnim, ističući pri tome svoje osećaje duboke indignacije prema bestidnom pokušaju rasparčavanja teritorije Jugoslavije i podvrgavanja njenih delova tudjinskoj vlasti. Sa zadovoljstvom primili smo i slične izjave merodavnih zvaničnih pretstavnika Sjedinjenih Američkih Država. Ovakvo odlučno i jasno držanje moćnih demokratskih sila Kraljevska vlada duboko ceni i u njima vidi dragocenu zalogu za potpuno vaspostavljanje i ostvarenje najlepše budućnosti Jugoslavije.

U pogledu držanja Jugoslavije prema najnovijem napadu Nemačke na Rusiju, jugoslovenska vlada se u potpunosti pridružuje stavu Savezničke britanske vlade.

Srbi, Hrvati i Slovenci,

Njegovo Veličanstvo Kralj i Kraljevska Vlada s bolom u duši saznaju za vašu bezmerna stradanja. Kao nekad Sin Božji, naš narod se sada, duševno i fizički, penje na svoju Golgotu. Ranije samo naslućivana mučenja podnosite, i vi što ste ostali na domu i one stotine hiljada vojnika i omladinaca koje neprijatelj vodi neznanim putevima i neznanim ciljevima. Znamo, majke naše i deco naša, da ćemo—kad se budemo vratili sa pobedom—naići na mnoge grobove i u crno zavijene domove. Osećamo da su vam najteži oni jadi koje vam nanose izrodi i izdajnici naše krvi. Radi vašeg umirenja mogu da vam kažem, da za zločinca neće biti oprostaja. Naš Kralj je već uputio opomenu svima našim protivnicima, da paze i da se ne ogreše o pravila čovečnosti u postupanju sa vama; naglasio je da će po Njegovom povratku biti nemilosrdno kažnjeno i svako ogrešenje unutra u zemlji. Ta reč biće i održana.

Stegnite srca i ne dajte bolu da u vama izazove sumnju i malaksalost. Hteli ste, i hteli smo, da budemo slobodan narod, a slobodne ljude nisu hteli kraj svojih granica oni koji danas upravljaju Nemačkom i Italijom.

Niste hteli biti robovima i zato stradate. Žrtve su velike, a velika se dela stvaraju. Već sada pobjeda se ukazuje na vidiku. Dve najveće svetske demokratije, Velika Britanija i Amerika, daju punu meru svojih neiscrpivih mogućnosti; na udarac odgovaraju još žešćim udarcem; gradovi širom Nemačke uveliko su počeli da osećaju strahote jednake onima, kojima su bili izloženi Beograd i ostali bombardovani gradovi i sela. Kadgod neprijateljska propaganda, lažna i podmukla, bude pokušala da vas truje, setite se, da naša zemlja—bogata moralnim kapitalom kao retko kad u istoriji—stoji svrstana s najmoćnijim i najplemenitijim narodima na svetu, a na čijem čelu se nalaze najveći državnici Čerčil i Ruzvelt.

Prešednik Sjedinjenih Američkih Država, te moćne demokratske sile, uvaženi g. Ruzvelt poručuje nam: "Danas je svet podeljen između ropstva i slobode. Mi smo izabrali slobodu i hrišćansku civilizaciju. Svet treba osloboditi terora i grabeži." To će uskoro i biti.

Naš narod danas teško strada, isto kao naša braća Čehoslovaci i Poljaci, i kao svi prosvećeni i slobodni, a danas u mraku ugušeni, narodi Zapadne Evrope koji vole slobodu. Ali u najmučnijim časovima sačuvajte veru u pobjedu naše pravedne stvari i znajte, da je dan našeg narodnog vaskrsa mnogo bliži, nego što vaši mučitelji misle.

Hrabri naši vojnici, dični građani mučeničkog Beograda i ostalih gradova i sela naše lepe otadžbine, svi danas, a naročito srpski narod, kroz nečuvene patnje nose teško breme svoje slavne istorije. Naš narod neće klonuti duhom, jer zna da je pred njime još lepša i još ponositija budućnost. Vi u porobljenoj otadžbini vašim

nadžovečanskim patnjama stvarate svojim potomcima još moćniju i srećniju otadžbinu. Vlada pod rukovodstvom našeg mladog Kralja Petra II ni jedan trenutak ne propušta da ubrza okončanje muka našeg naroda i ponovno vaskrsavanje našeg srećnog života, koji će biti nacionalno ponosan, međunarodno čovečanski i socijalno pravedan.

I ako to ne možete reći glasno zbog neprijatelja koji vas vreba, recite mišlju i pogledom jedni drugima, kadgod se sretnete: "Verujemo u pobjedu nad silama zla, verujemo u slobodu, verujemo u svoj narodni vaskrs." Ispunjen tim mislima, šaljem vam pozdrav: Živeo naš dragi narod.

Živeo Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II, dostojni sin našeg hrabrog naroda i svojih slavnih predaka.

OBJAVA RATA BUGARSKOJ I MADJARSKOJ

Kraljevska vlada donela je 4 maja tg. sledeću odluku:

"Kraljevska Jugoslovenska vlada s pogledom na učešće Bugarske i Madjarske sa silama osovine u napadu i deobi jugoslovenske nacionalne teritorije, donela je zaključak da se Jugoslavija nalazi u ratnom stanju sa Bugarskom počev od 6 aprila, a sa Madjarskom od 10 aprila ove godine.

Kraljevska Jugoslovenska vlada konstatuje ovim povodom da su Bugarska i Madjarska bile vezane sa Jugoslavijom paktovima o večnom prijateljstvu, da je ovaj njihov ničim izazvani agresivni akt protiv jugoslovenskog naroda, u momentu kad se on borio u odbrani svoje nezavisnosti, jako kompromitovao sve izgleda za jednu trajnu prijateljsku saradnju u Podunavlju i na Balkanu."